

Etablering af Nordjysk Fiskerikommune Netværk

Endelig rapport

Revision 1

Oktober 2008

Projektet er finansieret af

Den Europæiske Unions Fiskerisektorprogram FIUF og Fødevareministeriet
(J.nr. 3704-2-07-0180)

og

Regionsrådets Udviklingsmidler, Region Nordjylland
(J.nr. 1-30-76-21-0004-08)

Indhold

1. Indledning.....	2
2. Opsummering	2
3. Fiskeri- og akvakultursektorens betydning i Nordjylland	8
3.1 Landinger	8
3.2 Beskæftigelse og salg i fiskeri- og akvakultur sektoren	10
3.3 Akvakulturproduktion.....	11
3.4 Sektorens andel af beskæftigelse i Nordjylland.....	12
3.5 Sektorens økonomiske og socio-kulturelle betydning for Nordjylland	13
4. Fiskeri- og akvakultur sektoren i kommunernes erhvervsbillede.....	14
4.1 Det generelle billede	14
4.1.1 Kommunernes prioriteringer og placeringer af fiskerisektoren	14
4.1.2 Forskellige interesser i fiskeriet	15
4.1.3 Turisme og fiskeriet	15
4.1.4 Akvakultur.....	16
4.1.5 Kommunernes kompetencer i forhold til at støtte fiskerisektoren	16
4.2 De enkelte kommuner i Nordjysk Fiskerikommune Netværk	16
4.2.1 Morsø	16
4.2.2 Thisted.....	17
4.2.3 Jammerbugt kommune	19
4.2.4 Hjørring kommune	19
4.2.5 Læsø kommune	20
4.2.6 Frederikshavn kommune	21
5. Netværkets kontekst af andre aktører og tværgående initiativer indenfor fiskeri og akvakultur.....	21
5.1 Politiske aktører og brancheaktører	21
5.2 Vidensaktører.....	23
5.3 Nye tværgående initiativer.....	24
6. Netværkets indsatsområder.....	26
6.1 Kommentarer fra erhvervet.....	26
6.1.1 Relationen til kommunerne	26
6.1.2 Vurdering af de fem fokusområder	27
6.2 Mulige indsatsområder for netværket	29
6.2.1 Mellekommunal videns- og erfaringsudveksling.....	29
6.2.2 Politisk støtte til initiativer og ansøgninger til højere politisk og administrativt niveau.....	30
6.2.3 Specielle fokusområder for netværket.....	31
7. Oplæg til forretningsmodel og sekretariatsbetjening.....	33
8. Overordnet identificering af finansieringsmuligheder.....	34

Bilag 1: Projektbeskrivelse/ansøgning

Bilag 2: Vidensaktører

Bilag 3: Finansieringsmuligheder

Bilag 4: Interviewede personer

1. Indledning

Denne rapport afrapporterer resultatet af projektet ”Etablering af Nordjysk Fiskerikommune Netværk” og udgør dermed den bærende del af beslutningsplatformen for Nordjysk Fiskerikommune Netværk til endelig fastlæggelse af netværkets virke og arbejde.

Nordsøen Forskerpark er projekthaver, og de seks deltagende kommuner i netværket er Frederikshavn, Læsø, Hjørring, Jammerbugt, Thisted og Morsø. Kortlægning og analyser er foretaget af Teknologisk Institut v/ Lars Jøker og Alex Veje Rasmussen og IFM - Innovative Fisheries Management under Aalborg Universitet v/Jesper Raakjær og Søren Eliassen.

Projektet er finansieret af Den Europæiske Unions Fiskerisektorprogram FIUF og Fødevareministeriet (J.nr. 3704-2-07-0180) og Regionsrådets Udviklingsmidler, Region Nordjylland (J.nr. 1-30-76-21-0004-08) efter indstilling fra Vækstforum.

Rapporten bygger på en række interviews med borgmestre og administratorer i de seks kommuner i netværket. Desuden er erhvervscheferne i nogle kommuner interviewet, ligesom repræsentanter fra fiskeri- og opdrætserhvervene og videninstitutioner i regionen er blevet interviewet som baggrund for analysen. Interviewene er gennemført af 1-3 konsulenter, der har optaget interviewene for at sikre, at alle detaljer kom med. Oversigt over de interviewede personer er vist i **Bilag 4**.

2. Opsummering

Nordjysk Fiskerikommune Netværk er et samarbejde mellem seks kommuner i Region Nordjylland med en betydende aktivitet på fiskeriområdet: Læsø, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Thisted og Morsø. Netværket er et tvær-kommunalt netværk for erhvervsudvikling inden for fiskeri og akvakultur.

Netværket skal fremme og kvalificere dialogen mellem på den ene side de seks kommuner og på den anden side de relevante politiske aktører, videninstitutioner og erhvervet inden for fiskeri- og akvakulturområdet. I udgangspunktet tænkes at netværket skal styrke kommunernes dialog med en række forskellige aktører; regionale og nationale politiske aktører, med de relevante videninstitutioner, med branchen og at det skal styrke kommunernes interne dialog og erfaringsudveksling.

Status over fiskeriet i Nordjylland

Som baggrund for analysen af kommunernes prioriteringer indenfor fiskeri og akvakulturområderne er der lavet en statistisk baseret analyse af sektorens betydning i kommunerne og i nationalt perspektiv.

Region Nordjylland fylder meget i dansk fiskeri og fiskeindustri

- Over halvdelen af alle landinger i Danmark fra danske og udenlandske fartøjer landes i Region Nordjylland (målt i værdi)
- 30 % af den samlede værdi af salg af fisk stammer fra Nordjyllands amt (Regionstal endnu ikke tilgængelige),

- 64 % af den samlede salgsværdi fra fiskehermetik og filetfabrikker
- 45 % af den samlede salgsværdi fra engrossalg af fisk.

For regionen er disse tal endnu større, idet fiskeriet i Morsø og Thisted kommuner ikke var med i Nordjyllands amt.

- - 33 % af danske fiskere arbejder i Nordjylland
- - 60 % af de beskæftigede indenfor fiskehermetik og filetfabrikker er i Nordjylland.
- - 40 % af den danske beskæftigelse indenfor 8 fiskerirelaterede brancher (Fiskeri, Dambrug og fiskeavl, Røgning og saltning af fisk mv., Fiskehermetik og filetfabrikker, Fiskemelsfabrikker, Engrossalg af fisk mv., Detailsalg af fisk mv.) ligger i Nordjylland.
- - 12 % af den samlede danske akvakulturproduktion i 2007 er fra Nordjylland

Det er karakteristisk, at Nordjylland er stærk på brancher med mange beskæftigede og stor omsætning. På akvakurområdet er Nordjylland ikke så stærk. Det er til gengæld et område i vækst, blandt andet takket være muslingeopdrættet.

Betydelige forskelle mellem omfang af fiskeriet i kommunerne

Ser man nærmere på de enkelte kommuner i regionen er der store forskelle på hvor meget fiskeri der er, målt i landingsværdier og beskæftigelse.

- I landingsværdier er havnene i Skagen, Hirtshals og Hanstholm helt afgørende.
- 7 % af landingerne i Nordjylland (målt i værdi) blev i 2007 landet i de øvrige havne i netværket.
- 4 % af beskæftigelsen i fiskerikommunerne stammer fra de 8 fiskeribrancher.
- 2 % af beskæftigelsen i Morsø kommune, men op til 30 % af beskæftigelsen i Læsø kommune hidrører fra fiskeri og akvakulturen, hvis tommelfingerreglen om op mod 4 beskæftigede i land for hver fisker holder.

Betydningen af fiskeriet er meget mere udtalt for fiskeriets lokalsamfund – hvad enten der er tale om byerne ved de store havne, eller de små samfund, eksempelvis med kystlandingspladser.

Fiskeriets betydning for kommunerne er mangeartet

Der er store forskelle på fiskeriets betydning beskæftigelsesmæssigt. Fra helt afgørende i fx Læsø til marginal betydning i andre af fiskerikommunerne. Men fiskeriet har betydning på mange andre måder: økonomisk, for andre erhverv (især turisme) og socio-kulturelt. Der er klare tegn på at fiskeriet er mere betydningsfuldt end de rene beskæftigelsestal angiver.

- Store havnes aktiviteter, hvoraf mange er fiskerirelaterede, bidrager med meget betydelige dele af kommunens skattegrundlag, viser oplandsundersøgelser
- Fiskeriets aktiviteter er en væsentlig attraktion for turismen, hævder kommuner og turistfolk; det gælder såvel de små ”traditionelle” havne som de større industrielle havne og både som noget der kigges på og steder hvor turisterne kan involveres aktivt ved køb af fisk, lystfiskeri, arrangementer mv.
- Fiskeriaktiviteterne er en del af regionens og lokalsamfundenes identitet og dermed væsentligt for det at være nordjyde.

Kommunernes prioritering indenfor fiskeri og akvakurområderne

Generelt er fiskeriet ikke et indsatsområde i de kommunale erhvervsstrategier. Det indgår som en del af de produktive erhverv, hvorfra ingen træder eksplicit frem. Fiskeriet kan indgå som elementer i

nogle af indsatsområderne; som baggrund for turisme/oplevelsesøkonomi, eller fisk kan indgå som én blandt flere lokale fødevarer i forhold til udvikling af strategi for lokale kvalitetsfødevarer.

Borgmestrenes deltagelse i kommunenetværket er udtryk for, at der alligevel er opmærksomhed på erhvervet og ses som signal til erhvervet i den enkelte kommune om, at man tager problemerne alvorligt. Til gengæld er der stor forskel på, hvor stor faktisk viden der er om fiskeriet og hvilke problemer fiskeriet står i. Det giver sig også udtryk i en usikkerhed overfor hvordan kommunen kan understøtte erhvervet med erhvervsservice. Vidensgabet hænger tydeligt sammen med at den centrale kommunale administration mange steder er placeret udenfor fiskeribyerne, så der ikke er daglig kontakt til erhvervet. Samtidig oplever kommunerne, at erhvervet søger at klare sig selv uden kommunal eller anden offentlig indblanding. Flere kommuner har dog etableret formelle eller uformelle kontakter til erhvervet og havnene for gensidig informationsudveksling. Kommunalt ejerskab til havnene virker dog ikke som en videnskilde i denne forbindelse.

Kommunerne er opmærksomme på, at der er forskellige vinkler på fiskeriinteresserne, hvilket blandt andet afspejler forskelle i fiskeriet.

- De store havne og de behov og problemer, der knytter sig til den store og industrielle produktion er især i fokus i havnene Hanstholm, Hirtshals og Skagen.
- Problemer og udfordringer for de mindre fiskerihavne, kystlandingspladser og lokalsamfund der er knyttet til disse, er centrale for kommunerne Læsø, Thisted, Morsø og Jammerbugt. Det er dog også af betydning for de øvrige kommuner, der også rummer mindre havne og lokalsamfund. Udfordringerne for disse havne og landingspladser er som regel knyttet til at fastholde så mange faciliteter det enkelte sted, at det fortsat er attraktivt for fiskerne at blive der. Udviklingen hænger dermed tæt sammen med at undgå affolkning af lokalsamfundene.
- Især Morsø og Læsø er fiskerimæssigt specialiseret, idet Morsø som den eneste kommune har fokus på fangst, opdræt og forarbejdning af skaldyr, mens op til 85 % af værdien af landingerne på Læsø udgøres af jomfruhummer.

Turismen spiller en stor rolle i de seks kommuner og indgår som en central del i de kommende års udvikling. Der er eksempler på interessekonflikter mellem fiskeri og turisme i nogle kommuner. Men fra kommunal side ses fiskeriet som et vigtigt aktiv for turismeudviklingen – både fiskeri med mindre fartøjer i de små havne og det store fiskeri i de store havne.

Der eksisterer i dag en række traditionelle dambrug i Region Nordjylland. Akvakultursektoren er generelt i vækst i regionen, og nye initiativer og projekter er på tegnebrættet. Ved Hanstholm havn er der udlagt arealer, og der er planer på Læsø og ved Nordsøen Forskerpark i Hirtshals. Men indtil videre er det primært Hjørring kommune, der har erfaringer med det kommunale arbejde med at vurdere og behandle VVM redegørelser, der er en forudsætning for at kunne etablere et akvakulturanlæg. Der vil således være behov for enten at dele denne viden med de andre kommuner eller at bygge denne kapacitet op i de andre kommuner også.

Bortset fra akvakulturområdet er der ikke identificeret huller i kommunernes kompetencer i forhold til at kunne servicere fiskerisektoren.

Netværkets kontekst: Aktører og tværgående projektinitiativer indenfor fiskeri og akvakultur i regionen

Netværket kommer til at operere i et felt, hvor der allerede er en del aktører i og omkring erhvervet. Det drejer sig om politiske aktører, organisationer i branchen og videninstitutioner med relation til fiskeri og akvakultur.

Initiativer i netværket skal koordineres med initiativer og aktiviteter fra politisk/administrative og branche-politiske organer såvel nationalt, regionalt, mellem- kommunalt som lokalt. Det er væsentligt at netværket fokuserer på de områder, hvor det mellem-kommunale samarbejde har sine styrker, koordineret med de øvrige niveauer og organisationer, så der bliver synergi mellem initiativerne.

Regionen rummer desuden en lang række institutioner og dermed også projektinitiativer indenfor fiskeri og akvakultur. Disse aktører udvikler og formidler via deres forskning, rådgivning og undervisning viden til sektoren. De vil være naturlige medspillere og deltagere i initiativer der udspringer fra netværket, ligesom netværkets aktiviteter bør tilrettelægges således at der kan skabes synergi mellem de eksisterende og planlagte aktiviteter fra disse aktører og netværkets initiativer. Aktørerne i regionen spænder fra afdelinger på universiteterne med forskningsfelter af relevans for sektoren, over det teknologiske servicesystem, private rådgivnings- og konsulentfirmer til projektfinansierede videncentre og uddannelsesinstitutioner for medarbejdere i de forskellige dele af sektoren. Ved siden af disse aktører med direkte tilknytning til fiskeri- og akvakulturområdet, er der en række aktører og netværk, der leverer viden på mere generelle områder, og hermed medvirke til at hæve vidensniveauet i sektoren og vidensindholdet i sektorens produkter.

Af nye tværgående initiativer inden for fiskeri og akvakultur er der især to som er vigtige i forhold til kommunenetværket:

Fødevareklynger – Region Nordjylland

Region Nordjylland har med udgangspunkt i erhvervsudviklingsstrategien, hvor fødevarer defineres som en stærk klynge, igangsat et forarbejde der skal identificere de erhvervsrettede udviklingsaktiviteter indenfor fødevarerområdet. Region Nordjylland har indenfor fødevarerområdet identificeret fire delklynger:

- Smag og Design
- Salg, distribution & fødevarerproduktion
- Sporbarhed og fødevarer sikkerhed
- Fiskeindustrien¹

Maritimt Vækstcenter og IFM er udpeget til at være tovholder for Delklyngen Fiskerisektoren.

Fødevaresektorens Innovationsnetværk – Forsknings- og Innovationsstyrelsen

VIFU – Videncentret for Fødevarerudvikling, Maritimt Vækstcenter samt Stålcetrum står bag ansøgningen til Forsknings- og Innovationsstyrelsen omkring etablering af Fødevaresektorens Innovationsnetværk. Ansøgning er indsendt medio september 2008.

Maritimt Vækstcenter vil, hvis ansøgningen imødekommes, komme til at varetage og koordinere initiativerne især indenfor fiskeri og akvakulturområdet, hvorved et nationalt udsyn sikres på dette område.

¹ På et møde med repræsentanter for Region Nordjylland den 21. Oktober 2008 blev det diskuteret, om delklyngen skulle bredes ud til at omfatte hele fiskerisektoren

Anbefalede indsatsområder for netværket

På baggrund af diskussioner med borgmestre og kommuner og interviews med erhvervsrepræsentanter for forskellige dele af sektoren og regionen, er der opstillet en række forslag til områder netværket kan arbejde med. Denne rapport anbefaler følgende indsatsområder for netværket:

1) Mellemkommunal videns- og erfaringsudveksling

Fortsat vidensudveksling om udvikling i fiskeriet generelt og den aktuelle udvikling i det nordjyske fiskeri mellem netværkets deltagere. Det kan ske ved:

- Møder i netværket med erfaringsudveksling mellem netværkets deltagere og input fra personer udefra
- Et nyhedsbrev, eventuelt i to versioner; en intern, kommunal version og en erhvervsversion til kommunernes erhvervscentre og politisk/administrative nøglepersoner på højere niveauer (regionalt og nationalt).

Sikre input fra erhvervet til det politiske niveau. Sekretariatet for netværket kan til en vis grad sikre dette, men det væsentligste input er kommunernes løbende kontakt med erhvervet

- Sikre erfaringsudveksling om de forskellige former for kontakt til erhvervet – og hvordan man sikrer, at de mindre iøjefaldende og opsøgende dele af erhvervet ikke forsvinder af fokus.

Skabe grundlag for erfaringsudveksling eller samarbejde om kommunale tilladelser med betydning for erhvervet

- Understøtte (re-)etablering af netværk på tværs af kommunerne mellem medarbejdere, der arbejder med disse opgaver
- Udarbejde politiske aftaler om arbejdsdeling mellem kommunerne eller fælles ”task force” for at undgå at skulle duplikere kompetencer, der kun bliver brug for i få tilfælde i hver kommune.

Øget samarbejde mellem embedsfolk eller kommunerne indenfor deres ansvarsområder eksempelvis bosættelse eller havne. Ved interviewene blev nævnt en række områder, som kunne undersøges yderligere:

- Vidensudveksling mellem havnefogeder, fx om modtagelse af fremmede fartøjer og affald.
- Samarbejde mellem kommuner og havnebestyrelser om etablering af serviceteams i havne.
- Initiativ til undersøgelse af, hvad skal der til for at fastholde fiskere og fiskeri i de særligt fiskeriafhængige kommuner og samfund.
- Initiativ til at udarbejde en regional udviklingsplan på akvakulturområdet.

2) Politisk støtte til initiativer og ansøgninger til højere politisk og administrativt niveau

De seks kommuner og borgmestre dækker en stor del af den danske fiskerisektor, hvilket giver pondus, hvis borgmestrene bærer et budskab (konkret ansøgning eller generelle politiske opfordringer) til højere politiske niveauer (regionalt eller især nationalt). En væsentlig aktivitet er at borgmestrene i netværket er indstillet på at støtte opfordringer og projektansøgninger ved samlede udtalelser.

Rent praktisk kan ansøgninger eller støtteerklæringer fra andre kommuner diskuteres på netværksmøderne, informeres om i nyhedsbrevet eller afklares ved bilaterale og fælles møder (eventuelt telefonisk eller elektronisk), alt efter hvad der er mest hensigtsmæssigt i det enkelte tilfælde.

3) Specielle fokusområder for netværket

I det tredje felt bevæger kommunenetværket sig udenfor det, der traditionelt er kommunernes kerneaktiviteter. Her åbnes for, at netværket kan understøtte erhvervsmæssige udviklingsinitiativer ved at bistå ved mobilisering af aktører fra forskellige sektorer (fiskeri, fiskeindustri, turisme mm.).

I udvælgelsen af aktiviteter indenfor dette felt skal det sikres, at initiativerne samtænkes og koordineres med brancheorganisationerne, lokale organisationer og andre netværk (fx Region Nordjyllands delklynge der dækker fiskerisektoren), således at ressourcerne der stilles til rådighed, udnyttes optimalt.

Konkret foreslås at netværket i første omgang arbejder videre med fem områder:

At skaffe regional opbakning til at sikre:

- A. Regional forankring af nationale FoU- miljøer. Konkret at arbejde for at FoU miljøet omkring Skaldyrcentret sikres mere permanent, idet det øger vidensoverførslen regionalt og dermed udviklingen af denne del af regionens erhverv.
- B. Test- og demonstrationscenter for recirkuleret akvakultur. Konkret at der igangsættes analyser af mulighederne for at der etableres et testcenter i Hirtshals på arealet ved Nordsøen Forskerpark, hvilket vil placere regionen centralt i den videre udvikling af akvakulturerhvervet og specifikt i forhold til teknologiudviklingen på recirkulationsområdet.

Desuden undersøges i hvilket omfang netværket kan understøtte samarbejde og initiativer omkring erhvervsudvikling på 3 andre områder. Netværkets funktion vil være at facilitere igangsættelse af samarbejder, der i videst muligt omfang kan tages over i andre sammenhænge, eksempelvis som LAG eller EFF-støttede projekter:

- C. Kystfiskeri – merværdi i produkterne, med mulig indsats på to områder:
 - Distribution af højkvalitetsfisk til danske forbrugere – med historie i halen. Netværket kunne arbejde på at få identificeret hvor et samarbejde omkring distribution af nordjyske ferske fiskeprodukter kan forankres.
 - Tættere samspil mellem fiskeriaktiviteter og turisme. Netværket bør arbejde med at undersøge, om de turismerelaterede ideer i havnene kunne blive kommercielt interessante, hvis de indgår i en koordinering med eksisterende initiativer (som lystfiskeriturisme, havbåde projektet mm.), og dermed skaber synergi mellem initiativerne.
- D. Supplerende udnyttelse af eksisterende infrastruktur i havnene. Der er forskellige opfattelser af, hvor vidt der er frisatte arealer på havnene. Uanset dette bør netværket være opmærksom på, om der udvikler sig nye muligheder ved strukturelle ændringer for havneerhvervene.
- E. Netværk mellem store danske fiskeindustrier og sikring af ny viden til erhvervet. Samarbejdet internt mellem eksportører og forarbejdningsindustrier i regionen er begrænset. Erhvervsinterviewene pegede på, at vidensformidlingen fra forskningen til virksomhederne næppe er optimal, og der er behov for initiativer som fremadrettet kan sikre en bedre erhvervsudnyttelse af forsknings- og udviklingsaktiviteterne i fiskerisektoren.

3. Fiskeri- og akvakultursektorens betydning i Nordjylland

Fiskerisektoren er stor og betydningsfuld i Nordjylland. Da fiskeriet er detaljeret reguleret, er det også velbeskrevet rent statistisk. Det betyder, at der er gode data til at belyse omfanget af fiskeriet i Nordjylland og hvor stor en del af de samlede fiskeriaktiviteter, der ligger i Nordjylland – specielt de seks kommuner bag fiskerikommunenetværket. Dette beskrives i afsnit 3.1, 3.2 og 3.3.

Den samlede betydningen af fiskeriet for Nordjylland i økonomisk, beskæftigelsesmæssig og social henseende er ikke beskrevet i ret høj grad. I afsnit 3.4 og 3.5 gives enkelte indikationer af fiskeriets betydning for Nordjylland – mens det samlede billede eventuelt kan laves ved en senere lejlighed.

3.1 Landinger

For fiskeriet er Nordjylland af stor betydning. Over halvdelen af de samlede landinger i Danmark (fra danske og udenlandske fartøjer) landes i havne i Region Nordjylland (målt i værdi).

Tabel 1: Registrerede landinger i Nordjyske havne, 2003-2007. Kilde: Fiskeridirektoratet

Landingsværdi (mio. kr.)	2003	2004	2005	2006	2007
Nordjyske havne	1.721	1.618	1.933	2.145	1.991
Danmark i alt	3.520	3.280	3.744	3.941	3.745
Nordjyske landingers andel af samlede danske	48,9%	49,3%	51,6%	54,4%	53,2%

Bemærk: Kun de 41 havne, der har registrerede landinger i 2007, indgår i tallene. Det samlede landingstal for de tidligere år er dermed lidt højere.

Set fra et kommunalt perspektiv er der imidlertid betydelig forskel på, hvor store værdier, der landes i den enkelte kommune. De tre kommuner med største landinger er ikke overraskende Frederikshavn, Hjørring og Thisted, der rummer de tre store havne i Skagen, Hirtshals og Hanstholm. De tre øvrige kommuner i fiskerinetværket kunne registrere landinger for mellem 31 og 49 mio. kr. i 2007. Det bemærkes, at set i forhold til befolkningstal er den største landingsværdi i Læsø kommune.

Tabel 2: Kommunal fordeling, landinger i nordjyske havne, i millioner kroner (løbende værdi), samt % af landingsværdi). Kilde: Fiskeridirektoratet.

A: Mill kr. i løbende værdi.

År	2003	2004	2005	2006	2007	kr/indb. 2007
Frederikshavn	611	536	621	747	747	11.886
Hjørring	470	472	698	639	495	7.377
Jammerbugt	25	26	24	32	31	810
Læsø	46	41	45	49	49	23.798
Morsø	41	57	42	34	45	2.045
Thisted	504	473	492	631	608	13.329
Øvrige kommuner	24	13	11	14	15	45
Nordjylland i alt	1.721	1.618	1.933	2.145	1.991	3.451

B: % af landinger i Nordjylland.

År	2003	2004	2005	2006	2007
Frederikshavn	35,5%	33,2%	32,1%	34,8%	37,5%
Hjørring	27,3%	29,2%	36,1%	29,8%	24,9%
Jammerbugt	1,4%	1,6%	1,3%	1,5%	1,6%
Læsø	2,6%	2,6%	2,3%	2,3%	2,5%
Morsø	2,4%	3,5%	2,1%	1,6%	2,3%
Thisted	29,3%	29,2%	25,5%	29,4%	30,5%
Mariager Fjord	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Vesthimmerland	0,8%	0,6%	0,4%	0,6%	0,7%
Ålborg	0,5%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Nordjylland i alt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bemærk: Kun de 41 havne, der har registrerede landinger i 2007, indgår i tallene. Det samlede landingstal for de tidligere år er dermed lidt højere

Der kan være interesseforskelle mellem de store og små havne. Vi har her set på tre størrelser af havne, defineret ud fra værdien af landinger i 2007: Store havne: landingsværdi over 100 mio. kr., Mellemstore havne: landingsværdi mellem 10 og 100 mio. kr. og små havne: landingsværdi under 10 mio. kr. Set over 5 års perioden er fordelingen af landingsværdi mellem de tre typer af havne relativt stabil i Nordjylland. Dog ses det, at andelen af landinger i de små havne er faldet i 5-års perioden (tabel 3A). Det er en tendens, der også ses på landsplan.

De små havnes andel af de samlede landingsværdier er dobbelt så stor i landet som helhed (7%), som i Nordjylland (3%). Umiddelbart peger det på en stærkere koncentration af landingerne i Nordjylland. Men omsætningen i den enkelte havn i Nordjylland er større end i tilsvarende havne i resten af landet (tabel 3B). Når de små havnes andel er mindre, skyldes det primært, at de store havne i Nordjylland er så forholdsvis meget større end andre store danske havne. De små nordjyske havne har altså større værdi af landinger end den tilsvarende gruppe i landet som helhed.

Tabel 3: Fordeling af landinger på havnegrupper, andel af landinger i Nordjylland, samt Nordjyllands andel af samlede landinger i Danmark. Landingsværdi af danske og udenlandske landinger. Kilde Fiskeridirektoratet.

A: fordeling på havnestørrelse Nordjylland

År/havnestørrelse	2003	2004	2005	2006	2007
Store havne	88,0%	86,9%	89,7%	90,1%	88,7%
Mellemstore havne	7,4%	7,9%	6,7%	7,4%	8,3%
Små havne	4,7%	5,2%	3,6%	2,4%	3,0%

B: Gennemsnitlig landingsværdi på havnetype, Nordjylland og Danmark, i mio. kr. 2007

	Nordjylland	Hele landet
Store havne (landingsværdi over 100 mio. kr. i 2007)	589,1	451,1
Mellemstore havne (landingsværdi 10-100 mio. kr. i 2007)	41,3	33,5
Små havne (landingsværdi under 10 mio. kr. i 2007)	1,2	1,0

3.2 Beskæftigelse og salg i fiskeri- og akvakultur sektoren

Data fra Fiskeristatistisk Årbog giver mulighed for at se beskæftigelsen i de enkelte dele af fiskens værdikæde (tabel 4). Den viser en faldende beskæftigelse indenfor alle led af fiskeriet. Heri opgøres den samlede fiskerirelaterede beskæftigelse til lidt over 3000 fuldtidsbeskæftigede i 2005, der er det sidste år med data for alle områder. Andre datakilder viser en tendens til fortsat fald i 2006.

I forbindelse med evalueringen af PESCA programmet blev det påpeget, at frem til 2001 var der en tendens til, at fiskeriets beskæftigelse blev koncentreret i de kommuner, der i forvejen er stærke på fiskeri (Slutevaluering af PESCA programmet). Koncentrationen var udtryk for tilbagegang i beskæftigelsen i alle kommuner, men den var lidt svagere i de kommuner, hvor fiskeriet stod stærkt.

Med udgangspunkt i Region Nordjylland (som en stærk fiskeriregion, også samlet set), ses en svag tendens til at denne udvikling er fortsat (tabel 4). I absolutte tal er beskæftigelsen i Nordjylland faldet i alle delsektorer, bortset fra fiskehermetik, fiskefars og fiskefiletfabrikker (dog med lidt højere beskæftigelse i 2006 end i 2002 indenfor fiskeauktioner og fisk- og vildtforretninger).

Men set i forhold til hele landet, er Nordjyllands andel af beskæftigelsen i de fleste delsektorer steget; svagt indenfor fiskeri, lidt stærkere på akvakultur og fiskeauktioner og en stærk stigning indenfor den del af fiskeindustrien, der står for fiskehermetik, fiskefars og fiskefiletfabrikker. Nordjyllands andel af beskæftigelsen er faldet stærkt indenfor røgning og saltning af fisk og svagt med hensyn til fiskemel og engrossalg af fisk.

Tabel 4: Beskæftigede i delsektorer i fiskerisektoren 2002-2006, fuldtids og deltidsansatte. Kilde: Danmarks Statistik - Registerbaseret Arbejdsstyrke-Statistik (RAS), her fra Fiskeridirektoratet, Antal beskæftigede i den danske fiskerisektor 2002-2006.²

A: Antal beskæftigede i Region Nordjylland

Delsektor/år	2002	2003	2004	2005	2006
Fiskeri	1367	1202	1132	1069	947
Dambrug og fiskeavl	118	97	97	100	95
Fiskehermetik, -fars og -filetfabrikker	1789	1724	1803	1866	2073
Røgning og saltning af fisk	695	599	237	166	205
Fiskemelsfabrikker	191	189	153	166	163
Fiskeauktioner	68	74	82	65	74
Engrossalg af fisk	1322	1312	1233	983	793
Fisk og vildtforretninger	126	135	139	148	134
I alt	5676	5332	4876	4563	4484

² <http://webfd.fd.dk/stat/Faste%20tabeller/Beskaeftigelse/bniveaup2.html>

B: Beskæftigede i Region Nordjylland som andel af beskæftigelsen i hele landet.

Delsektor/år	2002	2003	2004	2005	2006
Fiskeri	32,1%	32,0%	32,4%	33,0%	32,7%
Dambrug og fiskeavl	13,8%	13,3%	13,9%	17,5%	17,2%
Fiskehermetik, -fars og -filetfabrikker	42,7%	45,5%	49,5%	52,7%	58,8%
Røgning og saltning af fisk	40,5%	32,6%	15,9%	12,8%	16,4%
Fiskemelsfabrikker	46,8%	48,2%	43,7%	45,4%	43,9%
Fiskeauktioner	36,2%	44,0%	47,4%	40,9%	43,5%
Engrossalg af fisk	50,1%	52,2%	49,9%	48,2%	43,1%
Fisk og vildtforretninger	14,8%	17,2%	17,9%	18,0%	16,6%
I alt	37,6%	38,2%	37,2%	37,9%	39,3%

Ses i stedet på virksomhederne i sektoren fremgår det, at virksomhederne i Nordjylland (Nordjyllands amt) er større end i landet som helhed. I 2006 var 22 % af de danske fiskerivirksomheder registreret i Nordjyllands amt, men de stod for lidt over 30 % af det samlede salg på lidt over 900 mio. kr.. Tilsvarende var lidt over 1/3-del af virksomhederne indenfor hermetik og filetering registreret i Nordjylland, men de stod for 2/3-dele af salgsværdien i Danmark, knapt 7 mia. kr. Den store andel af salgsværdien i fiskeindustrien og ”kun ” 30 % af salgsværdien i fiskeriet viser, at de nordjyske fiskeindustrier køber råvarer fra andre landsdele og fra udlandet.

Tabel 5: Antal og salg i fiskevirksomheder i Nordjyllands amt og i Danmark samt Nordjyllands amts andel af hele Danmark. Kilde: Fiskeristatistisk Årbog 2006, tabel 5.4.

År: 2006	Nordjylland		Hele landet		Nordjylland af hele landet	
	Antal firmaer	Salg (mio. kr.)	Antal firmaer	Salg (mio. kr.)	Antal firmaer	Salg (mio. kr.)
Fiskeri	461	924	2.045	3.029	22,5%	30,5%
Dambrug og fiskeavl	31	49	297	824	10,4%	5,9%
Røgning og saltning af fisk mv.	10	58	57	1.577	17,5%	3,7%
Fiskehermetik og filetfabrikker	29	6.928	81	10.770	35,8%	64,3%
Fiskemelsfabrikker	1		4	2.574	25,0%	
Engrossalg af fisk mv.	120	7.024	444	15.290	27,0%	45,9%
Detailsalg af fisk mv.	53	61	288	537	18,4%	11,4%
Total	705	15.044	3.216	34.601	21,9%	43,5%

3.3 Akvakulturproduktion

Selvom akvakulturbeskæftigelsen er lille, er der en kraftig udvikling i produktionen fra de nordjyske akvakulturanlæg fra 2006 til 2007. Således steg produktionen i Nordjylland med ca. 600 t. mellem de to år, heraf stod muslingeproduktionen for over 400 t (fra 184 t i 2006 til 604 t i 2007). En tilsvarende udvikling ses i region Hovedstaden og region Sjælland, mens der ikke er samme udviklingstakt i de to ”gamle” akvakultur regioner Midtjylland og Syddanmark.

Tabel 6: Akvakulturproduktion 2006 og 2007 i regioner (inklusive det, der fraføres til andre dansk anlæg). I tons. Kilde: Fiskeridirektoratets Akvakulturregister, fra Fiskeridirektoratets hjemmeside.

Total produktion (t)	Region Hovedstaden	Region Midtjylland	Region Nordjylland	Region Sjælland	Region Syddanmark	Hele landet
2006	2.072	13.668	4.858	3.047	14.008	37.653
2007	2.565	13.860	5.468	4.041	14.156	40.090

3.4 Sektorens andel af beskæftigelse i Nordjylland

Tabel 4 ovenfor viste, at der i Region Nordjylland var et fald i beskæftigede i sektoren fra 5.700 i 2002 til 4.500 i 2006. Der var i samme periode en samlet beskæftigelse i Nordjyllands amt på 250.000 til 243.000 (korrigeret for den større befolkning i regionen end i amtet svarer det til en beskæftigelse i regionen på mellem 291.000 og 284.000)³. Beskæftigelsen i alle dele af fiskerisektoren, der fremgår af tabel 4, faldt dermed fra 1,9 til 1,6 % af den samlede beskæftigelse i regionen (Statistikbanken).

Disse tal ser imidlertid lidt anderledes ud, når man kigger på den enkelte kommune. På kommuneniveau er der desværre ikke tilgængelige data på en tilsvarende opdeling i dele af sektoren. Her fremgår fiskeri som en selvstændig gruppe, mens fiskeforarbejdningen ligger som en del af fødevarerindustrien (tabel 7).

Tabel 7: Antal beskæftigede og andel af samlede antal beskæftigede i fiskeri, landbrug og fødevarerindustri 2007. Region Nordjylland, samt de seks netværkskommuner og netværket samlet. Kilde Statistikbanken.dk. RAS data.

Region/kommune	Region Nordjylland	Frederikshavn	Hjørring	Jammerbugt	Læsø	Morsø	Thisted	Netværkskomm.
Beskæftigede i alt	291.639	30.995	33.419	19.735	956	11.037	23.924	120.066
Fiskeri, antal *1	1.070	265	232	90	63	48	270	968
Fødevarerindustri, antal*2	11.130	1.690	1.661	922	103*4	568	1.522	6.466
Landbrug, mv., antal*3	13.449	1.023	1.817	1.357	78	850	1.481	6.606
Fiskeri, %	0,4%	0,9%	0,7%	0,5%	6,6%	0,4%	1,1%	0,8%
Fødevarerindustri, %	3,8%	5,5%	5,0%	4,7%	10,8%	5,1%	6,4%	5,4%
Landbrug mv., %	4,6%	3,3%	5,4%	6,9%	8,2%	7,7%	6,2%	5,5%

*1: 0500 Fiskeri, antal

*2: 1509 Føde-, drikke- og tobaksvarerindustri, antal

*3: 0109 Landbrug, gartneri og skovbrug, antal

*4: Der var 90 ansatte på Læsø fiskeindustri i 2007. De er i Danmarks Statistik formentligt registreret under ”engroshandel med fisk og fiskeprodukter”. For at give et mere retvisende billede i denne sammenhæng er beskæftigelsen her lagt til de 13 registrerede ansatte under fødevarerindustri.

Tabel 7 viser, at for de seks kommuner i fiskerinetværket udgør beskæftigelsen i fiskeriet i 2007 fra 0,4 % på Morsø til 6,6 % på Læsø af den samlede beskæftigelse. Gennemsnittet for netværkets kommuner er 0,8 % af den samlede beskæftigelse. Det er i sig selv ikke så stort set i forhold til andre erhverv. Vi har sat det i perspektiv af landbruget. Fødevarerindustrien, hvorunder fiskeindustrien hører,

³ Baseret på 2006 tal er antal beskæftigede i det område Region Nordjylland dækker 16 % større end i Nordjyllands amt.

beskæftiger omkring 5,5 % af alle. Her indgår imidlertid en række andre brancher som slagterier mv. Modsat er en række virksomheder, der både har forarbejdning af fisk og direkte eksport ekskluderet fra tallene. Det skal dog bemærkes, at vi her har medregnet Læsø Fiskeindustri som en fødevarerindustri, selvom den er registreret som et handelsfirma (engroshandel med fisk og fiskeprodukter) og derfor ikke indgår som en fødevarerindustri i det statistiske grundlag, hvilket formentlig er tilfældet med Royal Greenland A/S.

Beskæftigelseseffekten af fiskeriet skal også ses på alle de andre erhverv i sektoren; Fiskeindustri, engrossalg, detailhandel og akvakultur. Som det fremgik af tabel 4 udgjorde beskæftigelsen i fiskeriet mellem 25 og 20 % af den samlede beskæftigelse i sektoren fra 2002 til 2006 (faldende), hvilket også peger på, at fiskerisektorens direkte beskæftigelseseffekt er op mod 2 % af den samlede beskæftigelse i region Nordjylland. Hvorvidt fiskeriet giver anledning til op mod 4 jobs i land for hvert til havs i den enkelte kommune vides ikke. Det vil kræve en specialkørsel fra Danmarks statistik, som ligger udenfor denne undersøgelses rammer.

Hvis der i alle kommuner gælder, at et job i fiskeriet giver anledning til op mod 4 job i land for den enkelte kommune, vil fiskeribeskæftigelsen (de 8 branchegrupper) være op mod 4 % i de seks netværkskommuner tilsammen, med 2 % i Morsø og op til 30 % på Læsø!

Der er betydelige forskelle på fiskeri-beskæftigelsen mellem de enkelte kommuner indenfor regionen. På samme måde er der store forskelle indenfor de enkelte kommuner – forskelle, der er blevet styrkede med kommunalreformens større kommuner. Dermed skjules også den beskæftigelsesmæssige betydning af fiskeri og fiskerisektoren i kommunernes lokalsamfund. Den lille Læsø kommune er et eksempel på, at først på et niveau tæt på de enkelte fiskerihavne og fiskerisamfund slår fiskeriets beskæftigelsesmæssige betydning ud statistisk.

3.5 Sektorens økonomiske og socio-kulturelle betydning for Nordjylland

Fiskeriets økonomiske betydning er vanskeligere at isolere. Der er dog indikationer af, at den er noget større end de direkte beskæftigelsestal angiver.

Indenfor de sidste par år er der gennemført analyser af større fiskerihavnens økonomiske betydning for oplandet. Disse analyser viser betydningen af de erhvervsøkonomiske aktiviteter på den enkelte havn, hvoraf fiskeriet er mere eller mindre betydende. Som et eksempel viste analysen af Hanstholm havn, hvor fiskeriet har en betydelig rolle, at 1.700 personer er direkte eller indirekte beskæftiget af havneaktiviteterne, med en yderligere afledte effekt på omkring 2250 jobs. Omsætningen knyttet hertil var hhv. 1, 6 og 1,9 mia. kr.. I undersøgelsen blev det konkluderet, at havneaktiviteterne og de afledte effekter bidrog med ca. 12,5 % af skattegrundlaget i Thisted kommune⁴. Dette indikerer, at den afledte beskæftigelsesmæssige og økonomiske betydning af fiskerisektoren er noget større end de 1,1 % af den direkte fiskeribeskæftigelse, som der ses i Thisted kommune.

Ønskes en mere detaljeret fastlæggelse af fiskeriets økonomiske betydning i de seks fiskerikommuner bør dette også inddrage direkte og indirekte betydning for turisme/oplevelsesindustri, som også står meget stærkt i de nordjyske kommuner. Det er en af styrkepositionerne i regionens kommuner og et område, der satses på at udbygge i de kommende år.

⁴ Analysen: Hanstholm Havns erhvervsprofil og betydning for oplandet, september 2007

Interviews i kommunerne gav mange eksempler på, at fiskeriaktiviteter på såvel store og små havne som kystlandingspladser er væsentlige attraktioner for turismen, ligesom der i et vist omfang er anden oplevelsesindustri knyttet til havnene, fisk og fiskeri.

Endelig er der det socio-kulturelle aspekt af fiskeriet. Ved interviewene påpegede mange af kommunerne, at fiskeriet – såvel i de store industrielt prægede fiskerihavne som kystlandingspladserne – er en væsentlig del af kommunens identitet og har betydning som sådan.

4. Fiskeri- og akvakultur sektoren i kommunernes erhvervsbilled

Som grundlag for at samle forslag til organisering og aktiviteter i netværket er der gennemført interviews med borgmestre og administration i de seks kommuner. Formålet er at se på, hvordan fiskeriet er placeret i kommunens erhvervsstrategi, hvordan det samspiller med turisme og akvakultur, samt om der eventuelt kunne være kompetencegab i forhold til erhvervsservice på området, idet dette er diskuteret som et muligt arbejdsfelt i netværket.

Nedenfor sammendrages ligheder og forskelle på, hvordan fiskeriet er placeret i den kommunale erhvervsstrategi, derefter knyttes yderligere enkelte kommentarer til situationen i de enkelte kommuner, for at uddybe den dynamik der ses i samarbejdsmulighederne

4.1 Det generelle billede

4.1.1 Kommunernes prioriteringer og placeringer af fiskerisektoren

Ved gennemgangen af kommunernes strategiplaner på erhvervsområdet fremgår det, at turisme og oplevelsesøkonomien fremstår som et indsatsområde. De produktive erhverv fremstår som regel som en gruppe, uden at et enkelt erhverv træder frem. Således er fiskeri eller fiskeindustri som regel heller ikke omtalt som et specielt indsatsområde. I nogle kommuner fremhæves dog fødevarer, men så gælder det fortrinsvis kvalitetsfødevarer eller udvikling af specielle lokale fødevarer, der dermed mere knytter sig til oplevelsesøkonomien end til de traditionelle produktionserhverv.

Interviewene med borgmestre og repræsentanter fra de seks kommuner viste, at deltagelsen i netværket var en klar markering af, at man er opmærksom på, at fiskeriet har behov for støtte til fortsat fastholdelse og udvikling. Til gengæld er der forskel på, hvor stor en aktuel viden om fiskeriet og hvilke problemer fiskeriet står i, der er i de enkelte kommuner. Dermed er der også usikkerhed overfor, hvordan kommunen kan understøtte erhvervet med erhvervsservice. Det skyldes flere ting. I flere kommuner er den kommunale administration og ledelse flyttet længere fra byerne med fiskeri, hvorved der ikke er en daglig omgang med erhvervet. På kommunerne opleves desuden at fiskeriet og fiskeindustrien forsøger at klare sig selv, og ikke ønsker kommunal (eller anden offentlig) indblanding i erhvervet. Måske netop derfor forsøger dog flere kommuner at etablere mere kontinuert kontakt mellem kommune og fiskeriet. Det kan være ved et årligt gensidigt informationsmøde mellem kommunen og fiskere og industri i enkelte havne, eller at erhvervschef eller kommunens erhvervs- eller udvik-

lingsafdelinger tager direkte kontakt til de lokale fiskerihavne for at få information om status og problemer. Arbejdet med kommunenetværket har allerede sat sådanne direkte kontakter i gang.

Dette afspejler således også, at der er vandtætte skotter mellem den kommunale administration og den kommunalt ejede havn, således som loven angiver det.

4.1.2 Forskellige interesser i fiskeriet

Selvom alle kommuner i netværket er fiskerikommuner, er der forskellige vinkler på fiskeriinteressen. Der er enighed om, at netværket er startet omkring en bekymring for udviklingen af kystfiskeriet og de mindre havne. Det er dog også klart, at forskellen på fiskeriets struktur mellem kommunerne giver forskellige primære interesser for kommunerne.

Især én forskel går klart igennem i kommunerne, nemlig forskellen mellem små og store fiskerisamfund. Denne skelnen ses lidt forskelligt mellem kommunerne, nogle skelner mellem små og store havne, andre mellem kystfiskeri og det øvrige fiskeri. Forskellen kan rimeligt fanges i en skelnen mellem de tre store havne og deres bagland (det bagvedliggende fiskerisamfund) og så de øvrige havne og fiskerisamfund.

Frederikshavn, Hjørring og Thisted kommuner huser de tre store havne: Skagen, Hirtshals og Hanstholm. I disse kommuner er der stor opmærksomhed på de store havnes behov og problemer, ligesom man er opmærksom på rivaliseringen mellem de tre store havne. Kommunerne er dog også opmærksomme på de problemer, der er i kommunens mindre havne og fiskerisamfund.

De øvrige kommuner har i højere grad fokus på problemer og udfordringer for de mindre fiskerihavne, kystlandingspladser og små lokalsamfund, der er knyttet til disse. Det er havne og samfund, der varierer på mange måder. Fælles er dog, at problemstillingerne for havne og landingspladser som regel er knyttet til at fastholde så mange faciliteter det enkelte sted, at det fortsat er attraktivt for fiskerne at blive der. Udviklingen hænger dermed tæt sammen med at undgå affolkning af lokalsamfundene. Som en speciel interesse har Morsø kommune som den eneste fokus på skaldyrsfangst, -opdræt og -forarbejdning.

Der er i kommunerne en opmærksomhed på forskellene i de specifikke interesser mellem kommunerne, og på at arbejdet i fiskerikommunenetværket bør sikre, at de forskellige interesser alle tilgodeses.

4.1.3 Turisme og fiskeriet

Turismen (og bredere defineret: oplevelsesøkonomien) spiller en stor rolle i den nordjyske økonomi. Det fremgår af kommunernes erhvervsstrategier og –planer, at denne sektor vil blive yderligere udviklet i de kommende år. For alle kommuner indgår fiskeriet som et aktiv i forhold til turismen – det gælder såvel de mindre fiskerisamfund – kystlandingspladser og mindre havne, samt de store havne, hvor den mere industrielle aktivitet på de store fartøjer og fiskeindustrier ses som attraktive mål for turismen. Kommunerne fortæller om forskellige måder til at håndtere de interessekonflikter, der kan opstå mellem turistaktiviteter og fiskeriet (plads i havnen og på kajen, transporter gennem byen mv.), men det er generelt kommunernes oplevelse, at man finder rimelige ordninger, så fiskeriet og turismen kan spille sammen i de enkelte fiskerisamfund.

4.1.4 Akvakultur

Der har i fiskerinetværket været talt om mulighederne i akvakultur, og alle kommunerne er åbne overfor muligheden for akvakultur. Flere initiativer er undervejs:

I Hjørring kommune er man i gang med at klargøre muligheden for at etablere et akvakulturanlæg i forbindelse med Nordsøen Forskerpark i Hirtshals.

På Læsø er et storstilet opdrætsprojekt er på tegnebrættet. To investorer ønsker at etablere et såkaldt recirkuleret akvakulturanlæg, der belaster miljøet meget mindre end de traditionelle jorddambrug ved åerne eller havbrugene ude på åbent vand.

I Morsø kommune er der erfaringer med skaldyrsoodræt i Limfjorden, men de er blevet udlagt af staten, mens kommunen ikke har været forpligtet i forhold til det forberedende arbejde.

Indtil videre er det primært Hjørring kommune der har erfaringer med det kommunale arbejde med at vurdere og behandle VVM- redegørelser vedrørende opdrætsanlæg, der er en forudsætning for at kunne etablere et akvakulturanlæg. Der vil således være behov for enten at dele denne viden med de andre kommuner eller at bygge denne kapacitet op i de andre kommuner også

4.1.5 Kommunernes kompetencer i forhold til at støtte fiskerisektoren

Alle kommuner meldte, at de havde deres erhvervsservicesystem på plads, med erhvervsråd, der servicerer erhvervslivet generelt. Der er således i princippet ikke problemer med kompetencer i forhold til erhvervsservice overfor fiskerisektoren.

Det fremgik imidlertid også, at nogle kommuner gerne så, at netværket arbejdede med ideer til, hvordan fiskeriet kunne yderligere støttes med erhvervsservice. Selvom der ikke er identificeret kompetencegab på dette område, kan det derfor ikke udelukkes, at der på dette område kunne være behov for nye kompetencer i kommunerne.

De fleste kommuner er ikke begyndt at konkretisere ideerne omkring akvakultur. Forespurgt var de fleste kommuner enige om, at der formentligt ville være et kompetencegab i forbindelse med en eventuel vurdering og behandling af VVM-redegørelser for akvakulturanlæg. Der er samtidig en åbenhed overfor at kunne trække på erfaringer og personer fra andre kommuner, der måtte have denne viden. Nogle ville endog være interesserede i helt eller delvist at købe en ydelse som vurdering og behandling af en VVM-redegørelse i en anden kommune.

4.2 De enkelte kommuner i Nordjysk Fiskerikommune Netværk

4.2.1 Morsø

Muslingefiskeri er det altdominerende fiskeri i Morsø kommune, hvorfor hele fokus ligger på dette område. Morsø kommune ønsker at være det danske center for forskning og udvikling inden for skaldyrsoområdet. Ønsket er at denne forskning og udvikling opbygges omkring Dansk Skaldyrcenter, hvor der skal tilføres en form for basistilskud, der kan fjerne afhængigheden af projektf finansiering.

Muslingevirksomhederne (2 stk.) er placeret på havnen i Nykøbing på et område, der er adskilt fra de øvrige aktiviteter.

Fiskeriets og industriens betydning er ikke afgørende for kommunen, men den ønsker at bibeholde og gerne udvikle området. Kommunen har ikke en egentlig erhvervsudviklingsstrategi.

Kontakten til fiskeriet og industrien sker primært gennem erhvervschefen. Herudover er borgmesteren formand for bestyrelsen i Dansk Skaldyrcenter, og der sidder endnu en repræsentant for kommunen i bestyrelsen.

I forbindelse med Erhvervskontoret er etableret et innovationscenter, med erhvervschefen som chef. Her er der en række aktiviteter med fokus på muslingefiskeri/opdræt

I kommunen er der traditionel akvakultur, men det er ikke i fokus for erhvervskontoret.

Et antal licenser til muslingeopdræt udnyttes ikke for øjeblikket, og der arbejdes for at skabe baggrund for udnyttelse af disse ved at etablere endnu et landingsareal, der vil lette adgangen til områderne.

Turisme i forhold til fiskeri

Morsø kommune fokuserer en del på turisme og bosætning. Det medfører at der er brudflader i forbindelse med anvendelsen af havnearealerne, specielt i Nykøbing, hvor der sker landing af muslinger midt på havnepladsen. Muslingefiskerne mangler arealer til opbevaring af udstyr, men er nu henvist til arealer udenfor byen.

Akvakultur

Der findes dambrug på Mors, men der arbejdes fra erhvervskontoret ikke sammen med ejerne, så omfanget kendes ikke. Muslingopdrættet er i god vækst efter en noget vanskeligere opstart end forventet. Det opfattes at der inden for dette område er et stort vækstpotentiale.

Der er ikke i kommunen udlagt kystnære arealer til anvendelse for akvakultur.

Kompetencer

Der er hos kommunens ledelse og ansatte et godt kendskab til muslingefiskeri og –industri. Herudover var der ikke hos erhvervschefen kendskab til kompetencehuller hos kommunen. Der er i kommunen tradition for et tæt samarbejde med andre kommuner, og der er indgået en samarbejdsaftale med Thisted kommune på en lang række områder.

4.2.2 Thisted

Fokus store/små havne

Thisted kommunes fokus i erhvervspolitikken i forhold til fiskeri/fiskeindustri/akvakultur ligger på omkring Hanstholm havn. ”Der skal arbejdes på at sikre en dynamisk havn i Hanstholm for fiskeri, gods og færgetrafik”, ”De muligheder, der ligger omkring Hanstholm havn skal udnyttes – f.eks. gennem en fælles erhvervspolitisk indsats rettet mod forarbejdning af råvarer (f.eks. forædling, kvalitet,

værdiforøgelse)” og endelig ”Der skal udvikles og investeres i Hanstholm havn, herunder arealer til akvakultur for at sikre en fremtid for de havnerelaterede erhverv”.

Herudover er der opmærksomhed på kommunens mindre landingspladser i Stenbjerg, Klitmøller, Nørre Vorupør og Lild Strand, dog ikke eksplicit i erhvervspolitikken. På disse områder søger kommunen at fastholde fiskeriaktiviteterne og bevare miljøet omkring landingspladserne bl.a. gennem tilskud til fornyelse af faciliteter og drift af f.eks. ophalingsudstyr.

Hanstholm havn har gennemgået en ændring gennem de seneste år, hvor færgedrift har fået større betydning som en del af havnens indtægtsgrundlag. Den nyeste udvikling er dog, at Fjordline har flyttet sine aktiviteter til Hirtshals.

Kommunesammenlægningen har medført, at en række nye medarbejdere er kommet til, og at hovedbyerne for den nye kommune er flyttet væk fra kysten. Det har medført, at der i administrationen, i forhold til tidligere, er et lavere direkte kendskab til fiskeri og fiskeindustri. Hertil kommer, at fiskeri og fiskeindustri traditionelt har været kendt for at kunne klare sig selv og derfor ikke ofte har været i kontakt med kommunens ansatte eller for den sags skyld erhvervsforeninger.

Turisme i forhold til fiskeri

Thisted kommune fokuserer ligesom de fleste øvrige kommuner i Nordjylland meget på turisme, der har sin egen politik i kommunen. Her vurderes landingspladserne Stenbjerg, Klitmøller, Nørre Vorupør og Lild Strand at have stor betydning i kraft af aktivt fiskeri i ”autentiske” omgivelser. Hanstholm havn er ligeledes vigtig, dels som ankomststed for mange turister fra færgerne, men også som et turismål i kraft af aktiviteterne på havnen.

Der er således i nogen grad sammenfald i de områder der er attraktive for såvel turister som fiskere og fiskeindustri.

Udfordringen for kommunen vil være at skabe plads for turisme i områder, der traditionelt har været anvendt til fiskeri- og fiskeindustriformål. På landingspladserne i kommunerne handler det mere om at fastholde aktiviteterne .

Akvakultur

Der er i forbindelse med Hanstholm havn udlagt areal til brug for akvakulturformål, og kommunen ønsker således at være åben overfor og skabe plads for akvakulturaktiviteter. Der findes allerede i dag et større recirkuleret akvakulturanlæg i Hanstholm. Samtidig erkendes, at der formentlig ikke i kommunen er kompetence til, for øjeblikket, at håndtere f.eks. sagsbehandling.

Kompetencer

På topniveau i kommunen er der et solidt kendskab til fiskeri og fiskeindustri, men en del af kommunens administration efterspørger større kendskab til fiskeri og fiskeindustri som følge af at området er relativt nyt i den nye kommune.

Kommunens administration mangler i en vis udstrækning viden om, hvorledes konsumindustrien og fiskeriet kan støttes fra kommunens side.

Det erkendes, at f.eks. vurdering og behandling af VVM-redegørelser i forbindelse med akvakultur vil være et område, hvor ekstern assistance vil kunne være nødvendigt, eventuelt fra en anden kommune.

4.2.3 Jammerbugt kommune

Fokus store/små havne

Fiskeri, fiskeindustri og akvakultur er ikke omtalt i Jammerbugt kommunes erhvervspolitik, hvilket skal ses i sammenhæng med fiskeriets overordnede rolle i den nye kommune. Jammerbugt kommune har alene kystfiskeri, så fokus er naturligt rettet mod Thorup Strand.

Fiskerne i Thorup Strand har traditionelt kunnet klare sig selv og har f.eks. sammen lavet puljer for at sikre kvoter til området. Her er en lang tradition for at samarbejde, og i det store og hele er de rigtig gode til det. Jammerbugt Kommune er i dialog med fiskerne i Thorup Strand omkring udviklingsprojekter, ligesom Jammerbugt Kommune politisk bakker op om fiskerne for at markere, at fiskeriet er særdeles vigtigt for lokalsamfundet og derfor også for kommunen.

Turisme i forhold til fiskeri

Fiskeriet i Jammerbugt kommune er, i kraft af landingsmetode, en attraktion for turister og dermed et aktiv for turisterhvervet. Kommunen har lavet følgende opdeling, der understreger prioriteringen af fiskeriet: I Thorup Strand er fiskeriet prioriteret i forhold til turisme – I Blokhus er turisme prioriteret i forhold til fiskeriet.

Fiskeriet vil indgå som en del af den kommende turismepolitik i kommunen og opfattes som et vigtigt aktiv for turismen.

Det vurderes ikke, at der er egentlige konflikter mellem turismeområdet og fiskeriet, idet der er en indbyrdes afhængighed.

Akvakultur

Der har indtil videre ikke været konkrete ønsker om etablering af akvakultur i Jammerbugt kommune. Muligheder for akvakultur vil være indeholdt i den kommende helhedsplan for kommunen.

Kompetencer

Kommunens ansatte har i flere år arbejdet med problemstillinger i relation til kystfiskeri.

Erhvervsområdet vurderes at være dækket godt ind til at kunne yde nødvendig rådgivning indenfor området, og der vurderes ikke her at være kompetencehuller.

Nedlæggelsen af amterne har i nogen grad betydet, at der er et gab, hvor amtet tidligere har varetaget områder, der nu er lagt ud til kommunerne. Her vil det vare lidt tid inden netværk er opbygget for at dække disse kompetencehuller.

4.2.4 Hjørring kommune

Fiskeriet optræder ikke som en selvstændig del i kommunens erhvervsudviklingsstrategi, men indgår på linje med de andre primære erhverv og industrierhverv. For Hjørring kommune samler den fiskerimæssige hovedinteresse sig om Hirtshals havn og by, mens de mindre landingspladser Løkken og Lønstrup, set fra det kommunale perspektiv, især er interessante i turismesammenhæng.

Der er udarbejdet en masterplan for Hirtshals havn, der senest er opdateret i 2008. Den er udarbejdet af havnens bestyrelse. Der er relativt vandtætte skotter mellem kommunen og havnebestyrelsen, men der arbejdes bevidst med koordinering af interesser og planlægningsarbejde. Havnens masterplan er som eksempel tænkt i kommunens arbejde med udarbejdelse af den nye, samlede kommuneplan omkring overvejelser vedrørende blandt andet godstransport.

I de mindre kystbyer med landingspladser, Løkken og Lønstrup, er betydningen af fiskeriet stort som en attraktion i sammenhæng med turisme. Det vurderes også, at de mere industrielle aktiviteter i fiskeriet og fiskeauktion i Hirtshals er en attraktion for turister. Her skal der findes en balance, så turismen ikke generer fiskeriaktiviteterne.

Kommunen planlægger at etablere et netværk for udvikling af kvalitetsfødevarer mellem kommunens virksomheder, eventuelt bredere. Kommunen og flere virksomheder deltager allerede i et netværk omkring markedsføring af naturkød.

Det er et kommunalt ønske at få udviklet akvakultur omkring Nordsøen Forskerpark. Igennem de sidste 1-2 år er der derfor udarbejdet en VVM-redegørelse for et sådan akvakulturanlæg, som så er behandlet i kommunen. Der er endnu ikke fundet en investor til anlægget. Hjørring kommune har dermed som den eneste i netværket erfaringer med vurdering af VVM-redegørelse i forbindelse med akvakulturanlæg.

4.2.5 Læsø kommune

Læsø kommune er langt den mest fiskeriafhængige kommune af de seks netværkskommuner. Fiskeriet har en stærk bevågenhed i kommunen. Således er fiskeriet repræsenteret ved medlemmer i kommunalbestyrelsen og med repræsentanter uden stemmeret i erhvervs- og havneudvalget.

Fiskeriet spiller en betydelig rolle i kommunen, men mange af problemstillingerne er de samme som for de mindre havne i de andre kommuner. Det er et tema for kommunen at fastholde såvel fiskeriet som fiskerne på Læsø. Der skelnes mellem fiskere, der bor og lander på Læsø, og fiskere, der fisker og lander fra andre havne, men som er hjemmehørende på Læsø mht. bopæl og fartøjsregistrering. Kommunen ser det som sin opgave generelt at gøre det så attraktivt som muligt at være fisker på Læsø gennem udbygning af de service på havnene og generelle services overfor beboere som skoler, børnehaver mm. Ved at støtte udviklingen af havnen og faciliteter her (direkte og især i havnebestyrelsen) søges det at fastholde den første gruppes landinger på Læsø.

Kommunen har under den gamle erhvervslov forsøgt at få bundet kvoter til havnene, men vil undersøge mulighederne under den nye erhvervslov, idet der er specielle muligheder for Læsø.

Turismen er tæt knyttet til fiskeriet. Således er turist- og erhvervschefen også chef for de to havnefogeder på øen. Fiskeriet er et væsentligt element af turismeoplevelsen på Læsø. Der er ingen konflikter mellem fiskeriet og turismen.

Der er aktuelle planer om at etablere et lakseopdræt på land på øen, som beskrevet tidligere. Læsø indgår i et forpligtigende samarbejde med Frederikshavn kommune på en række områder. Det betyder blandt andet at sagsbehandling af miljø og landskabspleje, samt sagsbehandling vedrørende godken-

delse af lakseopdræt, er foretaget af Frederikshavn kommune. Kommunen har en lang tradition for at købe ekspertviden på specielle områder, når kommunen ikke selv har kompetencerne.

4.2.6 Frederikshavn kommune

Den nye Frederikshavn kommune er i slutfasen af udarbejdelse af en erhvervsstrategi. Erhvervsstrategien baserer sig blandt andet på tre lokale og et samlet debatmøde, hvor kommunen har fået en lang række konstruktive men også forskellige indspil. Det forventes at erhvervsstrategien vedtages i byrådet inden udgangen af 2008.

Frederikshavn rummer med Skagen havn én af de tre store fiskerihavne. Det er opfattelsen, at det store fiskeri i Skagen samtidig udgør en væsentlig turistattraktion. De to erhvervsaktiviteter spiller derfor sammen i den store havn. Kommunen er samtidig opmærksom på den lidt mindre fiskerihavn i Strandby, blandt andet ved at støtte konkrete aktiviteter her med fisk som gennemgående tema i turismeaktiviteter.

Der er ikke tænkt akvakultur ind i den første udgave af erhvervsstrategien, og der er ingen erfaringer med behandling af VVM redegørelser mv. i kommunen. Det vurderes i kommunen, at der ikke umiddelbart er kompetencebehov indenfor erhvervsservice overfor fiskeri og fiskeindustri.

5. Netværkets kontekst af andre aktører og tværgående initiativer indenfor fiskeri og akvakultur

Netværket og netværkets initiativer sker i et felt, hvor der allerede er en del aktører i og omkring regionen, der arbejder med at udvikle og formidle viden til erhvervet. Initiativer i netværket vil som oftest inddrage nogle af disse eksisterende aktører og bør sættes i gang i samspil med eksisterende og planlagte aktiviteter, sådan at de kan skabe synergi for regionens fiskeri- og akvakulturerhverv. Det er derfor væsentligt at få et rimeligt overblik over de eksisterende aktører og initiativer.

Aktørerne befinder sig på forskellige politiske niveauer, i brancheorganisationer og i de videninstitutioner der har tilknytning til erhvervet.

Det politiske og fag-politiske landskab anses for rimeligt kendt og vil derfor kun blive ridset kort op, mens beskrivelsen af de lokale videninstitutioner med direkte tilknytning til sektoren vil blive mere uddybende beskrevet.

5.1 Politiske aktører og brancheaktører

Fiskerikommunenetværket opererer mellem politiske aktører på flere niveauer, der i forskellig grad har redskaber til at påvirke eller støtte erhvervenes arbejdsbetingelser – i samspil med erhvervets egne organisationer. De forskellige aktører er kort ridset op i tabellen nedenfor, og centrale dele af tabellen vil blive kommenteret nedenfor. En mere uddybende liste over midler og fonde fremlægges i ***Bi-lag 2***.

Tabel 8: Geografiske niveauer i det politiske system og brancheorganiseringen

	Politiske niveauer		Brancheorganiseringer
	Kompetencer	Midler	
EU	Fiskeripolitik	EFF/Landdistrikt	Internationale brancheorganisationer
Nationalt (eller blot større end regionerne)	Udmøntning af fiskeripolitikken Andre politikker – som landdistriktspolitik	Udmøntning af EFF Landdistriktsmidler – flere fonde	Brancheorganisationer - Danmarks Fiskeriforening - DFE - Dansk Fisk/DI - Dansk Akvakultur
Regionerne (politiske regioner)	Overordnet regional planlægning	Vækstforum – Klyngeinitiativ	-
Regionale /overkommunal organer	Fiskeri- og landdistrikt LAG'erne kan indstille til støtte Lokale samarbejder ex. Limfjordsrådet koordinerer indsats mellem kommuner	Tilskudsmuligheder i begrænset omfang	Regional organisering af brancheorganisationer - Kreds Nord i Danmarks Fiskeriforening
Kommunalt	Fysisk planlægning + tilladelser	Tilskudsmuligheder i begrænset omfang	-
Lokalt			Lokale fiskeriforeninger, eksportørforeninger, havnefora, mv.

Fiskeripolitikken fastlægges i EU regi, men udmøntes på nationalt niveau. Konkret fastsættes væsentlige forhold som fiskekvoter på EU niveau, mens udformningen fastsættes i Danmark. Etableringen af ”ny regulering”, der introducerede FKA-systemet er et eksempel på, at radikale ændringer i fiskeriets arbejdsbetingelser kan fastlægges i Danmark, indenfor EU lovgivningen. Det betyder at erhvervet står i dialog med ministeriet og embedsværket om fortolkninger og udformning.

Den mest centrale støtteordning for erhvervet, Den Europæiske Fiskerifond, er principielt styret på EU niveau, men bliver også udformet på nationalt niveau. Konkret giver den mulighed for investeringsstøtte til erhvervet, støtte til kollektive udviklingstiltag og støtte via fiskeri-LAG'erne i kommuner eller samlinger af kommuner. Se **Bilag 2** om finansieringsmuligheder.

Regionerne har kun begrænset indflydelse på betingelserne for fiskeri- og akvakulturen, primært om den regionale planlægning, men via de regionale vækstfora har de en opgave omkring erhvervsudvikling. I Region Nordjylland ses fødevarerområdet som en styrkeposition, der arbejdes på at udbygge ved klyngedannelsesinitiativer. Også de andre regioner har fødevarer som et satsningsområde. Region Nordjylland arbejder på at få struktureret arbejdet omkring fødevarerområdet. Som en del af fødevarerklyngen arbejdes med at få etableret en delklynge omkring fiskerisektoren (som omtalt i afsnit 5.3 om nye tværgående initiativer).

Kommunerne har indflydelse på erhvervets betingelser via deres fysiske planlægning og har i mindre grad mulighed for at give støtte til initiativer lokalt i kommunen. Kommunerne ejer en række havne.

De enkelte dele af sektoren er organiseret i brancheorganisationer på nationalt og lokalt niveau.

- Det primære fiskeri er organiseret i Danmarks Fiskeriforening, med Kreds Nord (der geografisk dækker lidt mere end de seks fiskerikommuner) og lokale fiskeriforeninger.
- På forarbejdningssiden er der to konkurrerende brancheorganisationer, som begge organiserer nordjyske forarbejdnings- og eksportør virksomheder.
- Hovedforeningen for akvakulturproducenter er Dansk Akvakultur, der har Foreningen Dansk Skaldyrodpræt som en sektion.

Lokalt i de enkelte havne er der tværgående organiseringer i form af havnefora, lokale eksportørforeninger mv.

5.2 Vidensaktører

Regionen rummer en lang række institutioner og projekter, der har direkte relevans for fiskeri og akvakultur. Vi har nedenfor listet de fleste og mest centrale vidensaktører i regionen. Listen er i stadig forandring. En del af aktørerne er etablerede institutioner, mens andre er baseret på projektmidler der kun løber over kortere tid. Det betyder på den ene side, at der hurtigt kan etableres fora, hvor det synes relevant, men at det på den anden side også er vanskeligt at fastholde kontinuitet, ligesom viden og erfaring fra projekterne let forsvinder igen. Det seneste eksempel er Det Danske Seafood Center, der måtte lukke, mens denne analyse er gennemført.

Ved siden af disse aktører, der udvikler og formidler viden til sektoren, rummer regionen institutioner og virksomheder, der kan fungere som leverandører af viden af mere generel karakter til sektoren. Det kan være generel undervisning indenfor såvel almen uddannelse, som specifikke forhold (eksempelvis virksomhedsledelse). Disse institutioner indgår ikke i listen.

Vidensaktørerne kan tilbyde flere forskellige typer af aktiviteter, men kan opdeles i fire grupper:

1) Forskningsinstitutioner

- DTU Aqua (tidligere Danmarks Fiskeriundersøgelser).
- SINTEF Fiskeri og havbruk
- Dansk Skaldyrcenter
- Aalborg Universitet (AAU)

2) GTS-institution

- Teknologisk Institut

3) Uddannelsesinstitutioner

- EUC Nord
- EUC Nordvest
- Skagen Skipperskole
- MARTEC
- Skagen Uddannelsescenter

4) Andre initiativer og institutioner

- Maritimt Vækstcenter
- Fiskens Hus Danmark
- Food College Denmark

- Nordsøen Forskerpark.
- Nordjysk Fødevarer Netværk (NFN)
- Nordlab A/S
- Videncenter for Fødevarerudvikling (VIFU)
- Væksthus Nordjylland

Vidensaktørernes aktiviteter dækker bredt fra forskning og udvikling, over rådgivning til uddannelser, kurser mv. Dette er søgt ridset op i tabel 9 nedenfor, som giver et overbliksbillede over de primære områder som institutionerne dækker. En mere fyldestgørende beskrivelse findes derfor i **Bilag 3** til denne rapport.

Tabel 9: Primære indsatsområder for vidensaktørerne i Region Nordjylland

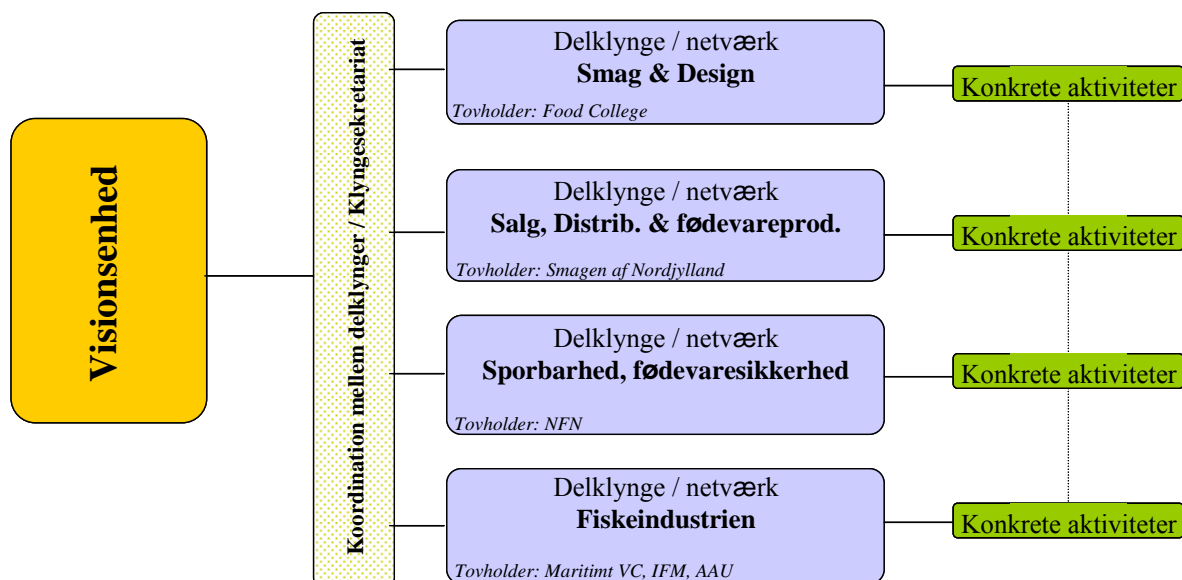
	FoU	Rådgivning				Uddannelse, kurser & event		
		Fiskeri	Industri	Akva-kultur	Fødevarer	AC-niveau	Erhv. udd	Kurser/ events
DTU Aqua	X	(X)	(X)	(X)		X		
SINTEF	X	X					X	X
Dansk Skaldyrcenter	X	X	X	X				X
IFM/AAU	X	X	X			(X)		
Teknologisk Institut	(X)	X	X	X	X			X
EUC Nord							X	X
EUC Nordvest							X	X
Skagen Skipperskole		(X)					X	X
MARTEC		(X)				(X)	X	X
Skagen Uddannelsescenter			X					X
Maritimt Vækstcenter		X	X	X				X
Fiskens Hus Danmark			X					X
Food College Denmark			(X)		X			X
Nordsøen Forskerpark.								X
Nordjysk Fødevarer Netværk (NFN)					X			X
Nordlab A/S		(X)	X					
Videncenter for Fødevarerudvikling (VIFU)		X			X			X
Væksthus Nordjylland					X			

5.3 Nye tværgående initiativer

Dette afsnit tager udgangspunkt i fiskeri og akvakulturrelaterede tværgående initiativer og projekter, der er på vej. En egentlig gennemgang af samtlige igangværende aktiviteter indenfor fiskeri og akvakultur vurderes ikke at være relevant, idet disse i store træk er dækket ind via gennemgangen af aktører i kapitel 5.2 og **Bilag 3**.

Fødevarerklynge – Region Nordjylland

Region Nordjylland har med udgangspunkt i erhvervsudviklingsstrategien, hvor fødevarer defineres som en stærk klynge, igangsat et forarbejde der skal identificere de erhvervsrettede udviklingsaktiviteter indenfor fødevarerområdet. Region Nordjylland har identificeret følgende foreløbige struktur inden for fødevarerklyngen.

Kilde: Region Nordjylland

Der arbejdes således med etablering af en række delklynger, hvor 4 er identificeret på nuværende tidspunkt. I perioden frem til udgangen af 2008 har regionen igangsat 4 forprojekter, med følgende formål:

”at definere det konkrete indhold for de 4 identificerede delklynger, inddrage erhvervet i den formuleringsproces, skabe samspil og koordination indenfor hver delklynge, på tværs af delklyngerne og i forhold til arbejdet med udvikling af den overordnede organisering”.

Delklyngen ”fiskerisektoren” arbejder på at blive en platform for fiskeriaktiviteter, sådan at delklyngen kan koordinere og sikre, at synergi udnyttes mellem initiativer fra borgmesternetværket, aktiviteter fra vidensinstitutioner (eventuelt i et vidensfyrtårn), virksomheder i sektoren og brancheorganisationer i regionen samt aktiviteter igangsat af regionen m.fl. I den sammenhæng forventer delklyngen ved forskellige lejligheder at samarbejde med andre delklynger indenfor den samlede fødevarerklynge (Delklyngerne ”Smag og Design” og ”Sporbarhed”).

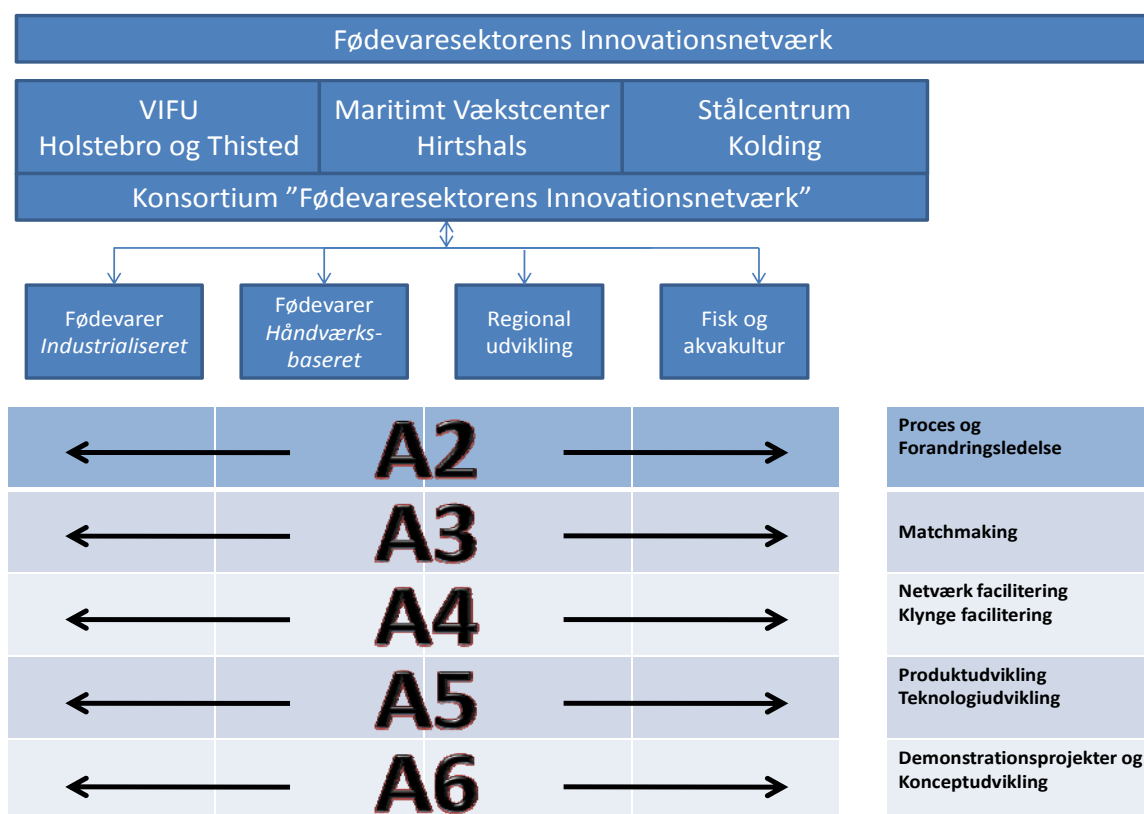
Fødevarerektorens Innovationsnetværk – Forsknings- og Innovationsstyrelsen

VIFU – Videncenter for Fødevarerudvikling, Maritimt Vækstcenter samt Stålcetrum står bag satsningen og vil bruge en mangeårig erfaring i at generere og drive udviklingsprojekter på fødevarerområdet.

Fødevarerektorens Innovationsnetværk skal være koordinator og skabe fællesfront for forskning, uddannelser og virksomheder. Der vil blive igangsat en lang række projekter og aktiviteter, som kan understøtte fødevarerhvervet og erhvervsudviklingen generelt.

Satsningen på fødevarerudvikling i Danmark har traditionelt været spredt på mange aktører, små klynger, regionale indsats og nationale programmer uden at der har fundet en samlet koordinering sted. Med Fødevarerektorens Innovationsnetværk er det for første gang lykkedes at samle alle aktørerne i et netværk, og det vil betyde en mærkbar forbedring, vurderer initiativtagerne.

Maritimt Vækstcenter vil, hvis ansøgningen imødekommes, komme til at varetage og koordinere initiativerne indenfor fiskeri og akvakulturområdet, hvorved et nationalt udsyn sikres på dette område. Indsatsområderne som dækkes af netværket fremgår af nedenstående figur.

6. Netværkets indsatsområder

Fra politisk side ses netværket som et signal til fiskerihavne, fiskerisamfund og sektoren om, at man på det kommunale niveau ser det som en væsentlig udfordring at bevare et bæredygtigt fiskeri og fiskerisamfund i Nordjylland. Men skal netværket have berettigelse, skal der reelt indhold i netværket.

På baggrund af interviews i kommunerne blev der identificeret tre områder, hvor det synes hensigtsmæssigt at netværket arbejder. To fokuserer på optimering af områder indenfor kommunernes formelle kompetenceområder (mellekommunal videns- og erfaringsudveksling samt politisk støtte til initiativer og ansøgninger på regionalt og nationalt), mens det tredje søger at udnytte bredden i netværkets kommuner til at understøtte samarbejde på tværs af traditionelle lokale og sektorale skel.

6.1 Kommentarer fra erhvervet

Forslaget til arbejdsområder for netværket blev derfor diskuteret ved interview med erhvervsrepræsentanter i regionen. Specielt fokusområderne og netværkets muligheder for at agere på disse områder blev diskuteret. Her søges at trække de væsentligste kommentarer op (se **Bilag 4** for liste over interviewede personer).

6.1.1 Relationen til kommunerne

Alle de interviewede finder at det er en god idé med et netværk, der kan øge sin egen og regionens kommuners opmærksomhed på erhvervet (enten det er fiskeri, industri eller akvakultur).

Nogle erhvervsaktører har dog erfaring med, at der er mange projekter og initiativer fra forskellige sammenhænge, og at de er nødt til at fravælge de fleste for at fokusere på den daglige produktion. Flere vælger så at prioritere deres brancheorganisation (nationalt og/eller lokalt), samt de lokale organiseringer som havnens eksportørforening, havneforum mv. Der er derfor her en vis træthed overfor nye fora.

Der er forskel i oplevelsen af kontakten til egen kommune. Det blev foreslået at der arrangeres 1-2 årlige møder mellem erhvervet og borgmestrene. Møderne kunne rumme information fra repræsentanter fra erhvervet om situationen i regionen og diskutere mere specifikke temaer - eksempelvis priser for vand og afledning.

Disse møder kunne også bruges fra erhvervets side til at bringe mere generelle temaer frem, hvor de føler, der kunne være behov for politisk opbakning fra borgmestrene eller embedsværket.

Nogle oplever, at de stort set ikke har kontakt til kommunen, andre har tættere kontakt. Flere er tilfredse med en ad hoc kontakt, fra sag til sag. Blot er det vigtigt, at de ved, hvem de skal henvende sig til på kommunen, når der opstår et problem, de finder kommunen kan og bør forholde sig til. De finder at en eventuel mere fastlagt møderække ville risikere at ende i møder uden noget at tale om, eller at man ikke kunne holde dem pga godt fiskevejr eller meget at lave i produktionen.

Politisk støtte til initiativer er velkommen, men enkelte fremhævede, at den politiske støtte i forhold til nationale prioriteringer i deres tilfælde nok lå bedre hos brancheorganisationen end hos netværket. Det var især knyttet til investeringsstøtteprojekter under EFF-programmet. Spørgsmålet er dog, om dette i alle tilfælde er mest hensigtsmæssigt, idet landsdækkende brancheorganisationer vil have vanskeligt ved at anbefale lokale tiltag eller projekter, der ikke tilgodeser branchens prioriteringer m.v. Eksempelvis kan nævnes den seneste sag om tilskudsansøgningen til Læsø Laks projektet.

6.1.2 Vurdering af de fem fokusområder

De fem fokusområder, der fremkom i den første del af forprojektet, blev vendt med fiskerirepræsentanterne.

A. Regional forankring af nationale FoU-miljøer

Der var støtte til at forankre forsknings og –udviklingsinstitutioner i regionen ud fra en erkendelse af, at det er vigtigt at have den nye viden i Nordjylland, tæt på erhvervet. Samtidig er det oplevelsen hos de fleste erhvervsaktører, at det er vanskeligt at få formidlet viden – også fra de miljøer, der aktuelt er i det nordjyske.

Generelt er det opfattelsen, at der mangler viden om og kendskab til aktiviteter der foregår på viden-centre, også de lokale.

Konkret var det blandt de interviewede kun erhvervet i Limfjorden, der har haft kontakt med Skaldyr-centret. Der var enighed om, at centeret er vigtigt for Limfjordens erhverv, selvom parterne så forskellige udviklingsmuligheder for centeret, blandt andet fordi der var forskel på interessen i lineopdræt, som centeret hidtil især har beskæftiget sig med.

Der var altså opbakning til at netværket arbejder for mere permanent grundlag for lokale center.

B. Test- og demonstrationscenter for recirkuleret akvakultur

Der er i fiskeriet en vis skepsis overfor akvakultur. Der nævnes miljømæssige bekymringer (udslip og genetisk opblanding, og risiko for spredning af sygdomme), ligesom der er en generel opfattelse af, at vildtfanget fisk er rigtigere.

Bortset fra disse forbehold er der en erkendelse af at akvakultur er en realitet. Vurderingerne spænder fra, at det kan lige så godt være i Nordjylland at værdierne skabes frem for i Norge, til at nogle ser supplement til arts sammensætningen på auktionen som en mulighed for højere priser også for den vildt-fangede fisk.

Set fra et kommercielt synspunkt var en melding, at hvis kommunerne faktisk mener, at der skal sættes på akvakultur, skal det gøres ordentligt. Det skal undersøges, om der faktisk er et kommercielt grundlag for opdræt i Nordjylland. Samtidig skal der udlægges plads ved havnene og andre steder, så der kan bygges, når der er interesserede investorer.

Med de nævnte forbehold overfor akvakultur var vurderingen, at det er en god ide at undersøge potentialet for akvakultur i Nordjylland (sektoranalyse), herunder også at styrke forsknings- og udviklingsmiljøet i regionen ved at undersøge mulighederne for etablering af et test- og demonstrationscenter ved Nordsøen Forskerpark, idet det kan medvirke til spredning af resultater til de andre kommercielle anlæg.

C. Kystfiskeri – merværdi i produkterne

Det fremgik tydeligt, at der er mange forståelser af kystfiskeri. Fiskeri fra strandlandingspladsen Thorup Strand, hummerfiskeri omkring Læsø og fiskere på dagfiskeri med hjemsted i de store havne blev alle betegnet som kystfiskerier.

Selvom fiskerierne er forskellige, er der dog et fælles ønske om at skabe større værdi af fangsten, når der afsættes til mindre markeder – det gælder i øvrigt også muslingopdræt. To områder blev især fremhævet:

1. Distribution af højkvalitetsfisk til danske forbrugere – med historie i *halen*. Fra flere sider blev det nævnt, at selv om distributionsvejene til de store markeder for fersk fisk i Europa fungerer fint, er det vanskeligere at etablere distribution af frisk fisk til mindre markeder i Nordjylland eller på Sjælland. I Thorup Strand har kystfiskerlauget og fiskeriforeningen et projekt, hvor det undersøges om og hvordan de kan distribuere fersk fisk til København. I andre havne er der tanker om at det burde være muligt at få distribueret friskfanget jomfruhummer, muslinger og fisk på tværs af landet.
2. Tættere samspil med turisme, så salg af fisk (og skaldyr) bliver en oplevelse *på stedet*. Der blev blandt andet nævnt ideer om re-etablering af fangst, rygning og salg af bundgarnsfanget makrel og fiskehandel med fisk og lokalt opdrættede muslinger på havnen. Der er barrierer af forskellig slags for disse ideer; krav til fødevarer sikkerhed og muligvis også at det enkelte initiativ ikke er kommercielt bæredygtigt.

Dette punkt kom i nogen udstrækning til også at dække supplerende udnyttelse af eksisterende infrastruktur i havnene idet, der var ledig plads til disse aktiviteter i eksisterende havne.

D. Supplerende udnyttelse af eksisterende infrastruktur i havnene

Umiddelbart var der ingen, der mente at der var ledig kapacitet i havnen, som kunne give grundlag for supplerende udnyttelse (se dog ovennævnte). Det skal dog bemærkes, at vi i denne sammenhæng ikke har talt med havnebestyrelser, men med virksomheder der i givet fald skulle dele kapaciteten med nye aktører. Andre af de interviewede oplevede, at de havde udækkede havnebehov, eksempelvis plads til at klargøre muslingeopdrætsanlæg og lande høst i nærhed af anlæggene. Det udelukker dog ikke, at der alligevel er arealer og anden infrastruktur, der kan anvendes af supplerende erhverv. Andre fiskerrepræsentanter havde gennem de seneste år oplevet at få inddraget betragtelige havnearealer til andre formål end fiskeri, men det havde indtil nu passet rimeligt i forhold til nedgangen i antallet af fartøjer.

E. Forskningsnetværk for store danske fiskeindustrier

Der var generelt en afvisning af at borgmesternetværket skulle stå for forskningsnetværk mellem virksomheder. Produktudvikling er for følsomt et område til at virksomhederne vil netværke og samarbejde. Samtidig blev der et sted henvist til, at relevante forskningsresultater bør formidles af forskningsinstitutionerne selv eller vidensformidlere som Teknologisk Institut.

Fokusområdet blev undervejs omformuleret til spørgsmålet om netværkets støtte til etablering af netværk for store fiskeindustrier, eksempelvis om udvikling, kompetencer eller markedsadgang. Her var større åbenhed fra virksomhedernes side, selvom det var en generel kommentar, at etableringen af netværk formentlig lå bedre i brancheorganisationerne end et netværk af borgmestre.

6.2 Mulige indsatsområder for netværket

Efter en indholdsmæssig justering af indholdet i de tre områder, som følger af kommentarerne fra erhvervet, foreslås det at følgende er arbejdsområderne for fiskerikommunenetværket:

- 1) Mellemkommunal videns- og erfaringsudveksling
- 2) Politisk støtte til initiativer og ansøgninger til højere (regionalt og nationalt) politisk og administrativt niveau
- 3) Specielle fokusområder hvor netværket kan bidrage til en forøget indsats og på koordinering af udviklingsaktiviteter

6.2.1 Mellemkommunal videns- og erfaringsudveksling

For at kommunerne hver især kan støtte bedre op om fiskeri- og akvakulturerhvervet er det væsentligt, at der i det politiske og administrative system er en grundlæggende og aktuel viden om erhvervenes forhold og aktuelle situation. En væsentlig aktivitet for borgmesternetværket er derfor at sikre den interne vidensudveksling mellem netværkets deltagere. Det kan ske ved:

- Møder i netværket, hvor erfaringsudveksling mellem netværkets deltagere suppleres med input fra personer udefra, der orienterer om udfordringer og muligheder indenfor specielle områder knyttet til fiskeriet.
- Et nyhedsbrev. Da møderne i netværket af praktiske grunde ikke kan afholdes med tætte intervaller, kan vidensudvekslingen understøttes af et nyhedsbrev. Det kan udarbejdes i en intern, kommunal version som en orientering til borgmestre og relevante dele af administrationen, samt i en erhvervsversion der udsendes via kommunernes erhvervscentre til deres modtagere

af nyhedsopdateringer og til politisk/administrative nøglepersoner på højere niveauer (regionalt og nationalt)⁵.

Det er helt afgørende for vidensudveksling at der er input fra erhvervet til det politiske niveau. Sekretariatet for netværket kan til en vis grad sikre dette, men det væsentligste input er kommunernes løbende kontakt med erhvervet, så de kender til udviklingen lokalt og hurtigt informeres, hvis der opstår nye behov i erhvervet. Dette sker i dag på forskellig vis i de forskellige kommuner – fra ad hoc kontakter til et mere fast skema for kvartalsvise informationsmøder. Det kan være en opgave for netværket at

- Sikre erfaringsudveksling om de forskellige former for kontakt til erhvervet – og hvordan man sikrer at de mindre iøjefaldende og opsøgende dele af erhvervet ikke forsvinder af fokus.

En del af den kommunale interaktion med erhvervet handler om tilladelser; ændringer og udvidelser på havnene, akvakulturprojekter mv. Kun Hjørring kommune har været igennem arbejdet med at give en VVM tilladelse, mens andre kommuner kan forudse at de formentligt skal igennem dette arbejde. En opgave for netværket kan derfor være at

- skabe grundlag for erfaringsudveksling eller samarbejde om tilladelser
 - o ved at understøtte (re-)etablering af netværk på tværs af kommunerne mellem medarbejdere, der arbejder med disse opgaver
 - o ved at lave politiske aftaler om arbejdsdeling mellem kommunerne eller direkte at lave en fælles ”task force” for at undgå at skulle duplikere kompetencer, der kun bliver brugt i få tilfælde i hver kommune.

Her ud over er der områder som havne eller bosættelse, hvor kommunerne helt eller delvist har ansvar, hvor netværket kan være basis for øget samarbejde mellem embedsfolk eller kommunerne på anden vis kunne tage initiativ indenfor deres ansvarsområder. Ved interviewene blev nævnt en række områder, som kunne undersøges yderligere:

- Vidensudveksling mellem havnefogeder, eksempelvis om hvordan man modtager fremmede fartøjer og deres affald.
- Samarbejde mellem kommuner og havnebestyrelser om etablering af serviceteams omkring havnen og markedsføringsinitiativer overfor udenlandske fartøjer
- Netværket tager initiativ til en undersøgelse af, hvad skal der til for at fastholde fiskere og fiskeri i de særligt fiskeriafhængige kommuner og samfund.
- Netværket tager initiativ til at udarbejde en regional udviklingsplan på akvakulturområdet.

6.2.2 Politisk støtte til initiativer og ansøgninger til højere politisk og administrativt niveau

Kommunerne besidder ikke økonomiske midler til i større omfang at kunne støtte erhvervet, hverken hver for sig eller samlet. Til gengæld dækker de seks kommuner og borgmestrene en stor del af den danske fiskerisektor. Dette giver en pondus, hvis borgmestrene bærer et budskab (det være sig en konkret ansøgning om støtte eller generelle politiske opfordringer) til højere politiske niveauer (regionalt eller især nationalt). Det anses derfor for en væsentlig aktivitet, at borgmestrene i netværket er indstillet på at støtte opfordringer og projektansøgninger ved samlede udtalelser.

⁵ Som det uddybes nedenfor, kunne ansvaret for at samle materiale om de regionale aktiviteter gå på omgang mellem kommunerne, mens det overordnede ansvar for at få lavet nyhedsbrevet placeres hos netværkssekretariatet

Dette forudsætter, at behovet for politiske støtteerklæringer finder vej fra erhvervet til borgmestrene, og at kredsen af netværksdeltagere får mulighed for at vurdere relevansen af opfordringen og sammen tage stilling til den. Det betyder rent praktisk, at vidensflowet fra erhvervet skal fungere (som omtalt ovenfor) og at netværket organiseres, så der er mulighed for relativt hurtigt at diskutere forslag til opfordringer/støtte mellem netværksdeltagerne og beslutte at handle på dem.

Rent praktisk kan ansøgninger eller støtteerklæringer fra andre kommuner diskuteres på netværksmøderne, informeres om i nyhedsbrevet eller afklares ved bilaterale og fælles møder (eventuelt telefonisk eller elektronisk), alt efter hvad der er mest hensigtsmæssigt i det enkelte tilfælde.

6.2.3 Specielle fokusområder for netværket

I det tredje felt bevæger kommunenetværket sig udenfor det, der traditionelt er kommunernes kerneaktiviteter. Her åbnes for at netværket kan understøtte erhvervsmæssige udviklingsinitiativer ved at bistå ved mobilisering af aktører fra forskellige sektorer (fiskeri, fiskeindustri, turisme mm.). Netværkets styrke i denne sammenhæng er:

- At netværket kan formulere fælles-regionale interesser med udgangspunkt i fiskeriproblestillinger
- At kommunerne har interesser og netværk i alle regionens sektorer og dermed eventuelt kan binde aktører sammen, der normalt ikke samarbejder
- At netværket via sin politiske styrke (som omtalt under punkt 2) i højere grad kan arbejde for politisk/økonomisk støtte til nye aktiviteter

I udvælgelsen af aktiviteter indenfor dette felt skal det sikres, at initiativerne samtænkes og koordineres med brancheorganisationerne, lokale organisationer og andre netværk (fx Region Nordjyllands delklynge der dækker fiskerisektoren), således at ressourcerne der stilles til rådighed udnyttes optimalt.

Konkret foreslås at netværket i første omgang arbejder videre med fem områder:

At skaffe regional opbakning til at sikre:

A. *Regional forankring af nationale FoU-miljøer*

Konkret at arbejde for at FoU miljøet omkring Skaldyrcentret sikres mere permanent, idet det øger vidensoverførslen regionalt og dermed udviklingen af denne del af regionens erhverv. Erhvervsinterviewene viser, at der også er en udfordring i at få formidlet viden fra forskningen til erhvervet. Netværket bør være opmærksomt på dette, og overveje om et udredningsarbejde skal igangsættes, med det formål at kortlægge rammebetingelser og nødvendige forudsætninger for Skaldyrcentrets fortsatte virke, herunder blandt andet erhvervsindgreb, finansierings- og driftsforhold mv.

B. *Test- og demonstrationscenter for recirkuleret akvakultur*

Konkret at der igangsættes analyser af mulighederne for at der etableres et testcenter i Hirtshals på arealet ved Nordsøen Forskerpark, hvilket vil placere regionen centralt i den videre udvikling af akvakulturerhvervet og specifikt i forhold til teknologiudviklingen på recirkulationsområdet. Samtidig vil kommunerne støtte op med indsats omkring sikring af arealer og tilladelser til akvakultur, så viden fra centeret kan spredes til nye anlæg i regionen.

Desuden undersøges i hvilket omfang, netværket kan understøtte samarbejde og initiativer omkring erhvervsudvikling på 3 andre områder. Netværkets funktion vil være at facilitere igangsættelse af samarbejder, der i videst muligt omfang kan tages over i andre sammenhænge, eksempelvis som LAG eller EFF-støttede projekter:

C. *Kystfiskeri – merværdi i produkterne*

- i. Distribution af højkvalitetsfisk til danske forbrugere – med historie i halen. Netværket kunne arbejde på at få identificeret hvor et samarbejde omkring distribution af nordjyske ferske fiskeprodukter kan forankres. Erfaringerne fra tilsvarende projekter skal inddrages i overvejelserne. Herunder analysen fra Thorup Strand, der peger på at samdistribution fra flere leverandører rejser udfordringer mht. entydighed i såvel kvalitet som historie.
- ii. Tættere samspil mellem fiskeriaktiviteter og turisme. Netværket bør arbejde med at undersøge, om de turismerelaterede ideer i havnene kunne blive kommercielt interessante, hvis de indgår i en koordinering med eksisterende initiativer (som lystfiskeriturisme, havbåde projektet mm.), og dermed skaber synergi mellem initiativerne. Netværket kunne arbejde for at identificere hvilke aktører indenfor turisme og fiskeri, der i givet fald ville være relevante at bringe i spil.

D. *Supplerende udnyttelse af eksisterende infrastruktur i havnene*

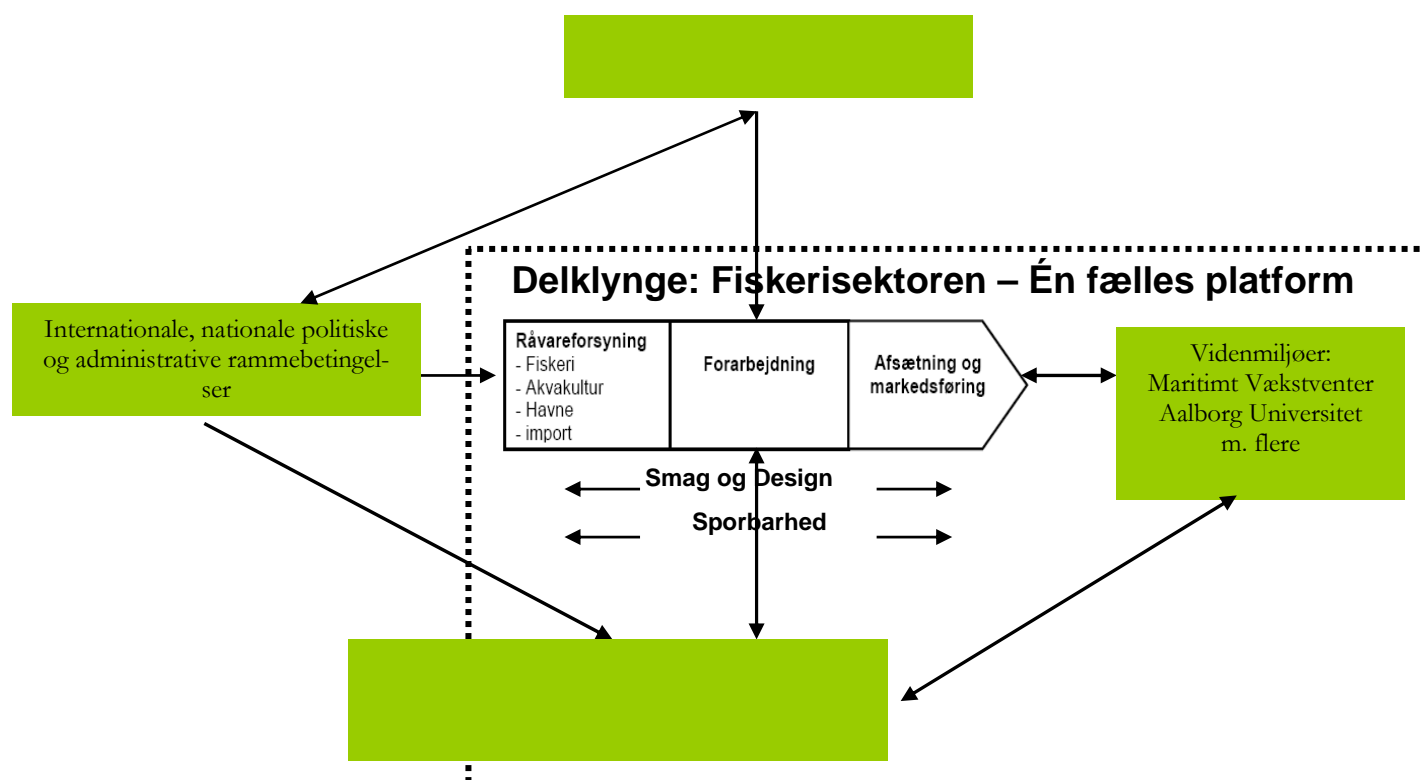
Der er tydeligvis forskellige opfattelser af, hvor vidt der er frisatte arealer på havnene. Uanset dette bør netværket være opmærksom på om der udvikler sig nye muligheder ved strukturelle ændringer for havneerhvervene. Erfaringer med udvikling af nye erhverv (herunder turismereleaterede erhverv som omtalt ovenfor) og eventuel koordinering for at sikre synergi skal følges i netværket.

E. *Netværk mellem store danske fiskeindustrier og sikring af ny viden til erhvervet*

Samarbejdet internt mellem eksportører og forarbejdningsindustrier i regionen er begrænset (blandt andet er virksomhederne medlemmer i én af to brancheorganisationer). Erhvervsinterviewene pegede på, at vidensformidlingen fra forskningen til virksomhederne næppe er optimal, og der er behov for initiativer, som fremadrettet kan sikre en bedre erhvervsudnyttelse af forsknings- og udviklingsaktiviteterne i fiskerisektoren. Etablering af et netværk som foreslået i forbindelse med erhvervsinterviewene er næppe den rigtige vej. I det videre arbejde med netværk mellem fiskeindustrier skal det overvejes, hvorvidt tendensen med fartøjer med forarbejdning (som søpakning) kan understøttes i denne sammenhæng.

Fiskerikommunenetværket bør derfor tage udgangspunkt i de ønsker, som er fremkommet igennem interviewrunden, og drøfte disse initiativer med brancheorganisationerne. Indikationerne fra interviewrunden har været, at man bør starte med initiativer som relaterer sig til problemstillinger som mere har karakter af ”her og nu”, og så arbejde i retning af at kunne løfte blikket til også at diskutere mere langsigtede strategiske initiativer.

Figuren nedenfor illustrerer, hvorledes de anbefalede initiativer (se ovenfor) koordineres og samtænkes med det kommende initiativ ”Delklynge Fiskerisektoren”.

7. Oplæg til forretningsmodel og sekretariatsbetjening

På baggrund af interviewene af borgmestrene og kommunerne fremstår det klart, at der ønskes en model, som inddrager Nordsøen Forskerpark og de tilknyttede institutioner herunder, især Maritimt Vækstcenter og IFM. Denne model understøttes endvidere af, at Maritimt Vækstcenter og IFM fremadrettet forventes at komme til at spille afgørende roller i forhold til såvel regionale som nationale tiltag indenfor fiskeri- og akvakulturudvikling.

Følgende roller foreslås for de respektive aktører:

- **Nordsøen Forskerpark** varetager sekretariatsbetjening, herunder administrativ støtte til Erfargrupper, udsendelse af kvartalsvise nyhedsbreve mv.
- **IFM og Maritimt Vækstcenter** varetager den faglig betjening og koordinering, samt tovholder og faglig drivkraft bag de mere strategiske, ambitiøse og langsigtede initiativer der understøttes af fiskerikommunenetværket. Ligeledes vil IFM/MV kunne varetage håndtering af ER-FA grupper mv.

- **De kommunale erhvervssekretariater** rapporterer kvartalsvis til sekretariatet (NF) med input til nyhedsbrevet. (fx ½ side til hver kommune + 1 side til nationale/eksterne nyheder).

Idet både IFM og Maritimt Vækstcenter er hjemmehørende på Nordsøen Forskerpark, etableres sekretariatsbetjeningen (administrative og faglige) som et samarbejde mellem de tre parter, hvorfor der ikke er behov for nogen fysisk etablering af sekretariatet.

Ressourcer til at varetage sekretariatsbetjeningen hos hhv. Nordsøen Forskerpark, IFM og Maritimt Vækstcenter foreslås tilvejebragt på følgende vis:

1. Til midlertidig varetagelse af funktionen ansøges Region Nordjylland om en bevilling på kr. 250.000 kr, som forventes udover den administrative og faglige koordinering, at kunne omfatte støtte til formulering af initiativer nævnt under afsnit 6.2.
2. Til ansøgningsrunden den 1. februar 2009 til Fiskerifonden under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri fremsendes et samlet forslag indeholdende flere af de under afsnit 6.2 nævnte initiativer. Den samlede pakke vil også indeholde ansøgning om varetagelse af sekretariatsbetjening.

8. Overordnet identificering af finansieringsmuligheder

Til fremme af erhvervsudvikling findes der en lang række støtteordninger på det nationale niveau, ligesom der er muligheder for at søge støtte til initiativer på det regionale niveau. Nedenfor gives et overblik over de forskellige finansieringsmuligheder, mens der i **Bilag 2** findes en uddybende beskrivelse af disse.

Mange af støtteordningerne under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri er direkte orienteret mod fiskeri- og akvakulturerhvervet, mens de øvrige støttemuligheder her og under de øvrige ministerier er bredere i deres sigte, men med muligheder inden for fiskeri, akvakultur, forskning og udvikling.

Målgrupperne for støtteordningerne er af forskellig art. Målgruppen kan være enkeltpersoner (fx Danske Fiskeres Kulturelle fond), den enkelte virksomhed (fx investeringsstøtte), kollektive interesser i delsektorer (fx fiskeriudvikling), organisationer (fx konsulentordningen), konsortier af virksomheder og forskningsinstitutioner (fx højteknologifonden) eller universitetsmiljøer (fx Grundforskningsfonden).

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri <ul style="list-style-type: none">• Akvakultur• Bæredygtigt fiskeri• Fiskepleje• Fiskeriudvikling• Forsøgsfiskeri• Industrifiskerordningen• Innovationsloven• Konsulentordningen• Den Kulturelle Fond• Ophalingsspil• Prolille- og Afgiftsfonden
Ministeriet for Videnskab Teknologi og Udvikling <ul style="list-style-type: none">• Innovation – Institutioner og infrastruktur• Elite Fors initiativet• UNIK-Universitetsforskningens InvesteringsKapital• Grundforskningsfonden• Højteknologifonden
Miljøministeriet <ul style="list-style-type: none">• LIFE+ EU støtteordning på miljøområdet• Virksomhedsordningen• Tilskud til miljøeffektiv teknologi
Klima- og Energiministeriet <ul style="list-style-type: none">• EUDP-Program (Energiteknologi)• PSO-ordningen for miljøvenlige el-produktionsteknologier• PSO-ordningen for energieffektiv el-anvendelse• Det Strategiske Forskningsråds pulje for energi og miljø
Region Nordjylland <ul style="list-style-type: none">• Regionale Udviklingsfondsmidler• De regionale EU midler under EU's Socialfond og Regionalfond